

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ГУМАНІТАРНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА ТЕОРІЇ ТА ПРАКТИКИ ПЕРЕКЛАДУ

Пояснювальна записка

до дипломної роботи

другого (магістерського) рівня

СТИЛІСТИЧНИЙ СИНТАКСИС АНГЛІЙСЬКОЇ ХУДОЖНЬОЇ ПРОЗИ В АСПЕКТІ ПЕРЕКЛАДУ

Виконав:

студент VI курсу, групи ГФз-313м

спеціальності 035 – «Філологія»

за ОПП 035.04 – Германські мови та
літератури (переклад включно)

ЛАВРЕНІКОВА КРИСТИНА ВІТАЛІЇВНА

Керівник: *к.філол. н., доц. Г.А. Лещенко*

Рецензент: *к.філол. н., доц. А.Б. Підгорна*

Запоріжжя – 2018

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Запорізький національний технічний університет

Інститут, факультет ЕІТ, інформаційний факультет
Кафедра теорії та практики перекладу
Ступінь вищої освіти (освітній ступінь) магістр
Спеціальність переклад (код і назва)
Напрямок підготовки 035.04 Філологія (германські мови та літератури
(код і назва) (переклад включно)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри А.М. Гринявський

“ ” 20 року

З А В Д А Н Н Я

НА ДИПЛОМНИЙ ПРОЕКТ (РОБОТУ) СТУДЕНТУ

Лавренікова Кристина Віталіївна
(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема проекту (роботи) Стилістичний аналіз англійської
художньої прози в аспекті перекладу

керівник проекту (роботи) Лещенко Тетяна Анатоліївна, канд. с. г. н.
(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом вищого навчального закладу від “ ” 20 року №

2. Строк подання студентом проекту (роботи)

3. Вихідні дані до проекту (роботи) теоретичні праці вітчизняних
та зарубіжних дослідників (В. Виноградів, О. Котмедія,
Г. Виліскур, А. Мазько, О. Глибочаров, О. Ткач та ін.)
та літературний текст

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити) надати визначення ключовим поняттям роботи;
узагальнити основні здобутки стилістичного аналізу;
розглянути існуючі класифікації стилістичних
стилістичних прийомів; проаналізувати способи
перекладу стилістичних виражальних засобів мови
у тексті перекладу повісті Р. Лондона «Втрачений
обличчя»

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень) 1 таблиця, 1 діаграма

6. Консультанти розділів проекту (роботи)

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
I			
II	Меленко		
III			
IV	Муромов С.М.		
Нормок.	Пігорна А.Б.		

7. Дата видачі завдання 19.12.2017

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів дипломного проекту (роботи)	Строк виконання етапів проекту (роботи)	Примітка
1.	Підготовка вступу	17.01.18	виконано
2.	Підготовка 1 розділу	18.02.18	виконано
3.	Підготовка 2 розділу	13.04.18	виконано
4.	Підготовка 3 розділу	19.06.18	виконано
5.	Підготовка висновків	22.08.18	виконано
6.	Підготовка списку джерел	05.09.18	виконано
7.	Підготовка додатку А	08.10.18	виконано
8.	Отримання завдання для 4Р	07.12.18	виконано
9.	Підготовка 4 розділу	10.12.18	виконано

Студент _____ (підпис)

Керівник проекту (роботи) _____ (підпис)

Мавренішва К.В.
(прізвище та ініціали)

Меленко Т.А.
(прізвище та ініціали)

РЕФЕРАТ

МР: 87 с., 1 табл., 1 додаток, 69 джерел.

Об'єкт дослідження – стилістичний синтаксис.

Мета роботи – всебічний розгляд поняття стилістичного синтаксису англійської художньої прози в аспекті перекладу.

Методи дослідження – описовий метод; метод спостереження; метод функціонального аналізу; метод компонентного трансформаційного аналізу; метод кількісних підрахунків.

В першому розділі дипломної роботи подано визначення та функціональне навантаження стилістичного синтаксису. Також подана інформація стосовно класифікацій синтаксичних засобів. В другому розділі надана детальна характеристика досліджуваного в роботі жанру художнього стилю, а саме авторської оповіді та діалогічного мовлення. Третій розділ роботи містить порівняльний аналіз зазначених типів виражальних конструкцій, та наведено приклади на основі проаналізованого матеріалу з тексту «Втративший обличчя». Також описані способи перекладу синтаксичних виражальних засобів та описані інверсовані конструкції синтаксичних виражальних засобів. В четвертому розділі зроблено огляд питань з охорони праці. В додатках наведено таблицю стилістичних синтаксичних конструкцій з повісті Д. Лондона.

СТИЛІСТИЧНИЙ СИНТАКСИС, ВИРАЖАЛЬНІ ЗАСОБИ, СПОСОБИ ПЕРЕКЛАДУ СИНТАКСИЧНИХ ЗАСОБІВ, ІНВЕРСІЯ, СИНТАКСИЧНІ КОНСТРУКЦІЇ

ЗМІСТ

Завдання на дипломну роботу

Реферат

ВСТУП 7

РОЗДІЛ 1. СТИЛІСТИЧНИЙ СИНТАКСИС У СУЧАСНИХ РОЗВІДКАХ.. 10

1.1. Стилiстичний синтаксис: визначення та функціональне навантаження 10

1.2. Класифікація синтаксичних стилістичних засобів 16

1.3. Речення як багатоаспектна синтаксична одиниця 24

1.4. Взаємодія синтаксичних структур поза межами одного речення... 28

РОЗДІЛ 2. СТИЛІСТИЧНІ ПРИЙОМИ ВИРАЖЕННЯ ЕКСПЕРЕСИВНОСТІ В ПОВІСТІ Д. ЛОНДОНА «ВТРАТИВШИЙ ОБЛИЧЧЯ» 32

2.1. Синтаксичні стилістичні засоби в повісті Д. Лондона..... 32

2.2. Функціонально-стилістичне призначення синтаксичних засобів вираження експресивності 37

РОЗДІЛ 3. ВІДТВОРЕННЯ СИНТАКСИЧНИХ СТИЛІСТИЧНИХ ПРИЙОМІВ В ТЕКСТІ ПЕРЕКЛАДУ Д. ЛОНДОНА «ВТРАТИВШИЙ ОБЛИЧЧЯ» 45

3.1. Специфіка перекладу тексту на рівні речення..... 45

3.2. Способи перекладу синтаксичних виражальних засобів..... 48

3.3. Функціональність інверсованих виражальних конструкцій 52

РОЗДІЛ 4. ОХОРОНА ПРАЦІ ТА БЕЗПЕКА У НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЯХ 57

4.1. Аналіз потенційних небезпек 58

4.2. Заходи по забезпеченню безпеки 60

4.3. Заходи по забезпеченню виробничої санітарії та гігієни праці 63

4.4. Заходи з пожежної безпеки 68

4.5. Заходи по забезпеченню безпеки у надзвичайних ситуаціях 70

ВИСНОВКИ.....	74
SUMMARY	76
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	78
ДОДАТКИ.....	84
Додаток А. Стилiстичнi синтаксичнi конструкцiї в повістi Д. Лондона.....	84

ВСТУП

Питання стилістичного аналізу мовних засобів все більше привертають увагу не тільки літературознавців, а й лінгвістів. За останні десятиліття в науковій літературі з'явилося чимало досліджень в області стилістики різних мов, в тому числі і англійської. Стилiстичне дослідження синтаксичної будови мови є одним з пріоритетних напрямків української лінгвостилістики. Стилiстичні особливості синтаксису розглядали в своїх фундаментальних працях Ш. Баллі, В. Виноградов, О. Потебня, О. Шахматов, О. Пешковський, Г. Винокур, Л. Булаховський, І. Білодід та ін. Стилiстичний синтаксис і фігури експресивного синтаксису в художніх текстах досліджували Н. Арутюнова, Б. Ларін, В. Ващенко, І. Чередниченко, В. Русанівський, С. Єрмоленко, Н. Сологуб, М. Пилинський, Л. Мацько, І. Грицютенко, В. Рінберг, М. Коцюбинська, В. Чабаненко, Кв. Кожевникова, Г. Солганик, П. Дудик, В. Кононенко, В. Мельничайко, А. Коваль, О. Пивоваров, О. Ткач, Н. Тоцька та ін. Однак, незважаючи на те, що стилістику ніяк не можна назвати якоюсь новою галуззю філології, багато понять, якими вона оперує, так само як і сама її методика і методологія, залишаються досі недостатньо розробленими і уточненими. Зокрема, стилістичні фігури, експресивні конструкції, їх функції та адекватні способи перекладу все ж залишаються недостатньо дослідженими. Тому всякі пошуки в цій області представляють принциповий інтерес. Це визначає **актуальність** цієї магістерської роботи.

Мета роботи – всебічний розгляд поняття стилістичного синтаксису англійської художньої прози в аспекті перекладу.

Реалізація мети передбачає розв'язання таких конкретних **завдань**:

- надати визначення ключовим поняттям роботи;
- узагальнити основні здобутки стилістичного синтаксису;
- розглянути існуючі класифікації синтаксичних стилістичних прийомів;

- проаналізувати способи перекладу синтаксичних виражальних засобів мови у тексті перекладу роману Д. Лондона «Втративший обличчя».

Об'єктом дослідження в роботі є стилістичний синтаксис.

Предметом аналізу є англomовні виражальні засоби синтаксису та способи їх передачі при перекладі українською.

Матеріалом для дослідження слугував роман Д. Лондона «Втративший обличчя» (1961 р.) та його переклад, зроблений Б. Грібановою.

Методи дослідження. Основними методами дослідження були *описовий* і метод *спостереження*, якими послуговувалися для диференціації всіх структурно-семантичних різновидів синтаксичних одиниць. Окрім них, на різних етапах використано також методи *функціонального аналізу* (для визначення стилістичного навантаження синтаксичних одиниць), *компонентного* (для зіставлення деяких базових і похідних синтаксичних побудов) та *трансформаційного аналізу* (для перетворення деяких синтаксичних конструкцій, що уможливило диференціацію активних та рідковживаних їхніх компонентів (сполучників, сполучних слів, відокремлених предикативних частин тощо) і за потреби – *метод кількісних підрахунків*.

Теоретичне значення даної роботи визначається глибоким теоретичним дослідженням синтаксичних конструкцій художнього тексту, визначенням їх виражальних особливостей та стилістичних різновидів.

Практична цінність магістерської роботи полягає в тому, що її матеріали можуть бути використані в академічному процесі у вищих навчальних закладах освіти: у курсах лекцій з основ мовознавства, теоретичної граматики і стилістики, у спецкурсах лінгвістичної спрямованості, а також при підготовці курсових робіт студентів різних освітньо-кваліфікаційних рівнів за відповідною тематикою.

Структуру магістерської роботи зумовлено науковою логікою дослідження, її метою та поставленими завданнями. Робота складається зі

вступу, чотирьох розділів, висновків, списку використаних джерел (69 найменувань). Загальний обсяг роботи – 87 сторінок.

Зв'язок роботи з науковими темами. Магістерську роботу виконано в межах ініціативної наукової теми № 61118 кафедри теорії та практики перекладу ЗНТУ «Система й структура германських мов у когнітивно-комунікативній парадигмі знання». Тему роботи затверджено наказом ректора № 311 від 31.10.2018 р.

РОЗДІЛ 1

СТИЛІСТИЧНИЙ СИНТАКСИС У СУЧАСНИХ РОЗВІДКАХ

1.1. Стилiстичний синтаксис: визначення та функціональне навантаження

У лiнгвістицi синтаксис – це вивчення мови з точки зору зв'язування i об'єднання слiв в структурне цiле i вивчення самих утворюваних структур, їх форм i сенсу який передається.

З одного боку, основна одиниця синтаксису – речення – це структурно-варіабельний об'єкт за якiстю i наявністю об'єднуваних членiв з перевагою двох-фокусного принципу освiти (тобто за наявністю пiдмета i присудка) i з декiлькома другорядними до них. При цьому можлива i неминуча варіабельність спiввiдносин мiж усіма членами речення, в залежності від наявності, складу та кiлькості морфологічних характеристик кожного слова.

З iншого боку, речення розрізняються по комунікативному типу (розповiдні, питальні, наказові, окличні), які є досить стабiльними моделями, проте i тут допустима творчість i порушення норм при їх синтезі. Ще бiльша творчість проявляється при формуванні рiзних типiв речень в прагматичному плані, тобто в залежності від iнтенції автора, його продуманої тактики. Важлива також iнтенція автора або те що він говорить в плані формування тема-риторичної структури речення, тобто фокусування або акцентування якогось елементу структури, що в англійському реченні може бути пов'язано iз заміною артикля, порядку слiв або iз застосуванням спеціальних прийомiв рематизації зi збереженням необхідних ознак послiдовності сенсу, якщо дана структура включається в текст, розповiдний, авторський чи дiалогічний.

Синтаксис традиційно присвячується теорії словосполучення i теорії речення. При цьому слiд зазначити, що «питома вага» кожної з цих частин в рамках синтаксису рiзна. Центральне мiсце традиційно вiдводиться реченню як бiльш комунікативно-значимому i багатосторонньому об'єкту, аналіз якого

з різних позицій і в рамках різноманітних підходів дозволяє пролити світло на саму природу мови.

Стилістикою називається галузь лінгвістики, що досліджує принципи і ефект вибору і використання лексичних, граматичних, фонетичних і взагалі мовних засобів для передачі думки і емоції в різних умовах спілкування.

Стилістика мови досліджує з одного боку, специфіку мовних підсистем, які називаються функціональними стилями і підмовою і характеризуються своєрідністю словника, фразеології і синтаксису, і, з іншого боку, – експресивні, емоційні та оціночні властивості різних мовних засобів. Стилістика мови вивчає окремі реальні тексти, розглядаючи, яким чином вони передають зміст, не тільки дотримуючись норм, відомим граматики та стилістики мови, а й на основі значущих відхилень від цих норм [Арнольд 1981, с.7].

У різних ситуаціях мова як засіб спілкування використовується по-різному. Повідомлення про один і той же факт дійсності може приймати різні форми залежно від того, наприклад, чи відбувається спілкування в офіційній, діловій або побутовій обстановці, від того, яка соціальна приналежність співрозмовників і відносини між ними, від того, яке суб'єктивне, емоційне ставлення мовця до предмету розмови.

Завданням стилістичного опису і стилістичного аналізу тексту є розгляд взаємодії предметно-логічного змісту повідомлення, тобто інформацією першого роду з інформацією другого роду, тобто з проявами емотивної, волюнтативної, апелятивної, контакто-встановлювальної і естетичної функцій мови, з виразом суб'єктивного ставлення мовця до предмета висловлювання, співрозмовника і ситуації спілкування. Стилістичний опис вимагає розгляд тексту у всьому багатстві текстових, мовних і екстра лінгвістичних зв'язків, вивчення взаємодії конотативних і денотативних значень слів і конструкцій, їх зв'язків і їх ролі в художньому цілому.

Важливо підкреслити, що, визнаючи можливість розмежувати інформацію першого і другого роду, денотативні і конотативні значення, суб'єктивне і об'єктивне в повідомленні, ми робимо це тільки для цілей аналізу, для зручності пізнання; в дійсному ж тексті вони утворюють єдність, різні сторони одного цілого, і ні про який двоякий характер стилю, ні про які поділи на форму і зміст вони не говорять [Арнольд 1981, с. 9].

Назва синтаксис (а також синтез і синтагма) – грецького походження, від слова *synthesis*, що означає «з'єднання», «складання», «поєднання» [Кузнець 1960, с. 62]. У лінгвістиці синтаксис – це вивчення мови з точки зору зв'язування і об'єднання слів в структурне ціле і вивчення самих утворених структур, їх форми і переданого сенсу. Перше завдання – зв'язання і об'єднання слів – обумовлює тісний зв'язок з морфологією, оскільки в завдання морфології так само входить вивчення функціонального синтагматичною потенціалу слів, що в свою чергу робить поділ на морфологію і синтаксис дуже умовним. Проте тісний зв'язок між ними і в сфері вивчення інтеграції семантичних складових (друге завдання), також в силу того, що синтаксис – це спосіб і умова формування загального сенсу конкретної структури на основі інтеграції даних про складові [Кузнець 1960, с. 65].

Термін «синтаксис» використовують у двох значеннях. Він стосується і об'єкта вивчення, і розділу науки про мову. Потрібно чітко розрізняти синтаксис мови і синтаксис як науку. Синтаксис мови – це синтаксична будова мови, сукупність синтаксичних одиниць та правил, які регулюють творення і функціонування синтаксичних одиниць. Синтаксис як наука – це розділ граматики, що вивчає синтаксичну будову мови, форму і зміст синтаксичних одиниць.

Синтаксис – це в традиційному розумінні сукупність граматичних правил мови, що відносяться до побудови одиниць довших, ніж слово: словосполучення і речення. Існують і більш поширені розуміння синтаксису, висхідні до термінологічної традиції семіотики. Відповідно до першого з них

в поняття синтаксису включають правила побудови будь-яких більш складних мовних одиниць з простіших. У ще більш поширеному значенні під синтаксисом розуміються правила побудови виразів будь-яких знакових систем, а не тільки вербальної (словесної) мови. При всіх існуючих розуміннях предмета синтаксису розділ відповідної теорії (мовознавства, семіотики), що займається вивченням синтаксичних одиниць і правил, також називається синтаксисом.

У лінгвістиці ХХ століття існувало три тлумачення синтаксису: 1) учення про словосполучення (Ф. Ф. Фортунатов [Фортунатов 1956, с. 182], О. М. Пешковський [Пешковський 2001, с. 455]); 2) учення про речення (О. О. Шахматов [Шахматов 2001, с. 6]); 3) учення про словосполучення та речення з пріоритетом останнього. Сучасний синтаксис – це вчення про структуру речення, структуру словосполучення (частин речення), структуру зв'язаних груп речень (тексту). Основною одиницею синтаксичного рівня мови є речення, яке становить ціліснооформлену одиницю повідомлення, тобто таку одиницю, за допомогою якої здійснюється передача інформації від мовця до слухача в процесі комунікації [Виноградов 1967, с. 1]. Речення як структурна одиниця будь-якого тексту є багатоаспектним синтаксичним утворенням, яке можна досліджувати з різних точок зору.

Визначення предмета синтаксису, як і будь-якого розділу науки про мову, зумовлюється чинниками як об'єктивного, так і суб'єктивного порядку. Об'єктивними чинниками для синтаксичної науки виступають природа синтаксичних одиниць і особливості їх функціонування, а також взаємовідношення між окремими аспектами цих одиниць та їх функцій. Суб'єктивні чинники поширюються на усвідомлення важливості вивчення відповідних синтаксичних явищ, ступінь зрілості науки стосовно їх дослідження, наявність чи відсутність впливів інших наук на опрацювання методів синтаксичного аналізу, продовження або відмова від традицій історичного розвитку синтаксичної науки. Суб'єктивні чинники, які впливають на визначення предмета синтаксису, видозмінюються залежно від

суспільних обставин та індивідуальних відмінностей дослідників, а отже, предмет синтаксису не становить незмінної, назавжди усталеної сутності. Розуміння предмета синтаксису в різні періоди розвитку синтаксичної науки і дослідниками різних лінгвістичних шкіл і напрямків звичайно не збігається. Користуючись тією самою назвою, синтаксисти можуть застосовувати її до не тотожних об'єктів дослідження або до різних способів вивчення тих самих об'єктів.

Порівняймо розуміння предмета синтаксису за часів виділення його як окремого розділу граматики і за нашого часу, наприкінці двадцятого сторіччя. Термін «синтаксис» вперше використаний у III ст. до н. е. стоїками – представниками філософської школи епохи еллінізму, однієї з відомих шкіл в історії лінгвістичних учень, стосувався тоді спостережень над логічним змістом висловлень. Тепер же предметом синтаксису є система синтаксичних одиниць, формальна і семантична структура цих одиниць, синтаксичні зв'язки і семантико-синтаксичні відношення тощо. Сучасні наукові концепції нерідко розрізняються переліком синтаксичних одиниць, кваліфікацією синтаксичних зв'язків і семантико-синтаксичних відношень та інших понять синтаксису.

Первісно синтаксис не був складовою граматики, яку розуміли як письмо, згодом як орфографію, синоніміку, філософію, літературознавство. Відтак перші граматики дають мало відомостей про синтаксичну термінологію. Відсутні синтаксичні поняття і синтаксичні терміни в граматиці «Адельфотес» (1591), у граматиці Л. Зизанія (1596), хоча остання зазначає, що є розділ граматики – синтаксис.

Отже, сьогодні термін синтаксис вживається в декількох значеннях:

- синтаксис – граматична будова мови;
- синтаксис – вчення про граматичну структуру мови, тобто вчення про загальні закономірності в будові та функціонуванні синтаксичних одиниць мови;
- синтаксис – система граматичних властивостей мови.

Основними завданнями синтаксису є:

- 1) вивчення зв'язку між словами в межах словосполучень;
- 2) вивчення речення, як структурної одиниці.

Стилістичний синтаксис вивчає стилістичні можливості синтаксичних одиниць, способи використання синтаксичних конструкцій із стилістичною метою.

З точки зору І. Р. Гальперіна, стилістика мови вивчає синтаксичні виражальні засоби мови та синтаксичні стилістичні прийоми, що створюють особливу організацію висловлювання, що відрізняє такий вислів від висловлення в умовно званої «нейтральної» формі викладу. Ось це «особливе» по відношенню до «нейтрального» і становить предмет розгляду у синтаксичній стилістиці [Гальперін 2012, с. 13].

Грамотичним одиницям (якщо їх відокремити від лексичної семантики) стилістичне значення як постійна і невід'ємна ознака не властиве. Синтаксис вивчає у різних аспектах синтаксичні одиниці, їх смисл, синтаксичну семантику і формально-граматичну структуру. Стилістичні можливості синтаксичних структур виявляються у їх протиставленій за одним типом ознак. Так, при зіставленні односкладних речень з двоскладними, неповних із повними, простих зі складними виявляються їх стилістичні функції.

Окрім того, стилістичні можливості синтаксису базуються на синонімії синтаксичних явищ. До стилістичних ресурсів простого речення належать: спосіб вираження членів речення, порядок слів, використання однорідних членів речення та засоби зв'язку між ними, різновиди простих речень. Один із важливих стилістичних засобів – синонімія вираження ресурсів.

Синтаксис через свій конструктивний характер (здатність до побудови нових структур з нового матеріалу) повинен би мати більші, ніж лексикологія, стилістичні потужності, бо включає в себе і стилістичні можливості лексики і морфології. Номінація і метафоризація, інтелектуальне та емоційно-експресивне, офіційно-ділове і інтимно-ліричне забарвлення слів, закріплені в суспільній мовній практиці, специфічні фігури вислову,

мовно-образна символіка, різноманітні лексико-фразеологічні новотвори, нарешті, індивідуальна мовотворчість мовців – все це проходить через горнило синтаксису, переплавляється в комунікативну одиницю і лише тут завершує своє суспільно-лінгвістичне призначення [Кузнець 1960, с. 86].

Отже, стилістичний синтаксис вивчає функціонування синтаксичних конструкцій у різних функціональних стилях мовлення, їхню стилістичну синонімію, стилістичні функції членів речення, порядку слів у реченні, варіантність синтаксичних зв'язків, між різними членами речення, синтаксичні стилістичні фігури тощо.

1.2. Класифікація синтаксичних стилістичних засобів

Стилістичні засоби (ресурси) – це елементи мови (мовлення), здатні виражати стилістичну інформацію (експресивно-оцінну, емоційну, функціонально-стильову). Вони належать різним рівням мовної системи: фонетичні, лексичні, фразеологічні, словотвірні, морфологічні, синтаксичні. Є засоби, які мають міжрівневий характер, наприклад, символи, фігури.

Існують три напрями дослідження синтаксису та його основної одиниці – речення, а саме: логіко-синтаксичний, психолого-синтаксичний та формально-синтаксичний. Логіко-синтаксичний напрям ґрунтується на ідеях так званої «загальної граматики», розроблюваної Ф. І. Буслаєвим, який вважав, що в основі будь-якого речення лежить класична схема «S є P», де S – це «суб'єкт», P – це «предикат», між якими зв'язка («суб'єкт» – «зв'язка» – «предикат»). Суб'єкт (підмет – іменник у називному відмінку) і предикат (присудок) є головними членами речення. Інші члени речення, які не представлені в поданій вище схемі, є другорядними членами речення (додаток, означення, обставини). Якщо речення не відповідає схемі «S є P», ідеться про випущення, скорочення або злиття. Прагнення спиратися виключно на мовні дані, не зважаючи на логіку та психологію мислення,

привело до появи формально-синтаксичного напрямку. В основі цієї теорії лежить поняття граматичної форми, яку розуміли як єдність граматичних засобів і граматичних значень.

Прихильники психолого-синтаксичного напрямку ототожнювали речення з психологічним судженням, а підмет і присудок – із психологічним суб'єктом і психологічним предикатом. Отже, як підметом, так і присудком могли бути будь-які психологічно вагомí, на думку мовця, слова, незалежно від їхнього формального вираження. О. Потебня стверджував: «Будь-яка повнозначна частина мови може бути, залежно від контексту, предметом, про який говориться у реченні» [Потебня 1958, с. 66].

Представники формально-граматичного напрямку вважали граматичну форму єдино важливою для синтаксису, ігноруючи граматичне значення відповідних граматичних явищ. Це призводило до відриву мови від мислення, форми від змісту. Ф.Фортунатов та О. Пешковський предметом вивчення синтаксису визнавали «форми словосполучень» [Пешковский 2001, с. 64].

Погляди О. О. Потебні та Ф. Ф. Фортунатова отримують подальший розвиток у синтаксичній концепції О. О. Шахматова [Шахматова 2001, с. 8], який прагнув поєднати психологічний і формальний підходи, оскільки значення синтаксичних форм визначається на психологічних засадах. В. В. Виноградов [Виноградов 1967, с. 41–42] уважав словосполучення (як і слово) номінативною одиницею, яка є будівельним матеріалом речення. Речення, на думку науковця, є конструкцією з граматичними ознаками предикативності (час, модальність, особа) та інтонацією повідомлення. На думку В. В. Виноградова, словосполучення є частиною речення. Дослідник вважав, що словосполучення цілком достатньо, щоб виявити зв'язки між словами та їх форми. Ця ідея дала розвиток типології синтаксичних зв'язків, дослідженню.

Також існують різноманітні синтаксичні засоби створення експресії. До них належать стилістичні фігури та засоби, які є способами вираження емоційних конструкцій. До них належать: інверсія, повтори, епіфори,

конструкції із використанням ступенів порівняння прикметників та прислівників, конструкції з підсилювальним *do*; окличні конструкції; прийоми експлетиву, риторичні конструкції. Ці фігури підвищують загальну експресію, є засобом акцентування найважливіших, змістовних елементів політичної промови, посилюючи вплив виступу на адресата [Виноградов 1967, с. 45].

Варто підкреслити, що синтаксичні конструкції самі не можуть бути засобами вербалізації тієї чи іншої дискурсивної стратегії, проте слугують для привернення уваги реципієнта до фрагменту дискурсу як на основі відхилення від норм, так і на основі додаткового впливу на емоційне та образне сприйняття. Це пов'язано з різним характером співвідношення стилістичних засобів та дискурсивних стратегій із параметром мети.

Синтаксичні засоби увиразнення мовлення складає група своєрідних форм синтаксичного впорядкування фрази, які відхиляються від звичайного синтаксичного типу й надають оригінальної форми образному вираженню думок і почуттів мовця. Слід зазначити, що поява та функціонування у тексті синтаксичних стилістичних засобів зумовлена існуванням явища синтаксичної синонімії: різні синтаксичні конструкції з відмінним функціональним, стилістичним та експресивним забарвленням можуть передавати однакову інформацію.

Емоційність та експресивність можуть бути передані в мові не тільки спеціальним вибором слів, але особливим їх розташуванням. Порушення звичайного порядку послідовності членів речення, в результаті якого який-небудь елемент отримує спеціальну емоційність та експресивність, називається інверсією. Проблема інверсії розглядається і в граматиці, і в стилістиці.

Так, конструкція типу "*Only then have I made up my mind to go there*" називається стилістичною інверсією в курсах граматики і граматичною інверсією в курсі стилістики.

Точно так же конструкція типу "*It was...that*", розглядається і в граматиці і в стилістиці як емоційна конструкція, тобто така, що служить засобом логічного або емоційного виділення частини висловлювання.

Отже, до основних синтаксичних засобів виразності відносять такі прийоми:

Синтаксичний паралелізм (від грецького слова «*parallellos*» – що йде поруч) – це абсолютно одноманітне побудова декількох пропозицій, в яких однаково виражені члени розташовуються в одній послідовності [Кузнець 1960, с. 83]. Синтаксичний паралелізм зустрічається дуже часто, і сенс його укладено в наступному: у віршах чи прозі суворо дотримана однакова структура пропозицій. Тут виділяють зворотній (хіазм) і прямий паралелізм. Це залежить від того, як пропозиції співвідносяться між собою. Синтаксичний паралелізм може посилити риторичне питання (він за своєю будовою – пропозиція запитальна, але передавальне повідомлення). Паралелізм полягає у використанні двох або більше синтаксичних структур відповідно до того ж самого синтаксичного зразка, наприклад:

*The cock is crowing,
The stream is flowing,
The small birds twitter,
The lake doth glitter.*

(*Wordsworth*)

У цьому простому прикладі паралелізму ми бачимо повторення однієї і тієї ж синтаксичної моделі у кожного рядка вірша (підмет – просте присудок), порушує лише наявність визначення при підметі в третій термін і введенням допоміжного дієслова в стверджувальне речення, що становить четвертий рядок.

Хіазм (англ. *chiasmus* розташування хрест-навхрест) [Кузнець 1960, с. 84]. Своєрідним різновидом паралелізму є хіазм – відтворення структури і лексичного складу попереднього пропозиції, впливаючи при цьому на синтаксичних зв'язків між повторюваними членами речення:

The jail might have been the infirmary, the infirmary might have been the jail... (Dickens).

Анафора, або єдинопочаток (англ. *anaphora* від греч. *anaphora* «винесення вгору») [Кузнець 1960, с. 84].

Анафора – це вживання одних і тих же, тобто лексично тотожних, членів на початку двох або кількох відносно закінчених відрізків мовлення – пропозицій, віршованих рядків, цілих рядків, цілих строф вірша або періодів прозового тексту, що складаються з декількох пропозицій.

Наведемо приклад:

Farewell to the mountains high covered with snow!

Farewell to the straths and green valleys below!

Farewell to the forests and wild-hanging woods!

Farewell to the torrents and loud-pouring floods!

(Burns).

Тут поряд з анафоричним *Farewell to the* спостерігається також паралелізм синтаксичної будови кожного рядка. Мета вживання анафори – утримати, закріпити в пам'яті читача (слухача) наполегливо підкреслюваний повторенням елемент. Анафора також надає розповіді своєрідний ритм, що, поряд з повторенням тотожне звучить анафоричний елемент, який наближає звучання прозового уривка до звучання поетичного мовлення. Вживання у вірші анафора підсилює момент звукової гармонії мови, доповнюючи собою її метрику і римування.

Епіфора, або кінцівка (англ. *epiphora* від грец. *epiphora*: *epi* «посля», *phoros* «несе») [Кузнець 1960, с. 85].

На противагу анафорі, епіфора являє собою вживання тотожних елементів наприкінці, тобто в кінці двох або декількох наступних один за іншим відрізків мовлення. Наприклад:

Now this gentleman had a younger brother of still better appearance than himself, who had tried life as a comet of dragoons, and found it a bore; and had afterwards tried it in the train of an English minister abroad, and found it a bore;

and had then strolled to Jerusalem, and got bored there; and then gone yachting about the world, and got bored everywhere. (Dickens)

Асиндетон (англ. *asyndeton* від грец. *asyndeton* «незв'язане»). Відсутність в мові службових граматичних елементів називається асиндетоном [Кузнець 1960, с. 70].

На відмінок від союзного зв'язку між частинами пропозиції і окремими пропозиціями, більш-менш чітко визначає характер відносини між ними, безсполучниковий зв'язок ґрунтується на смисловому значенні, на лексичному змісті з'єднується частинами висловлювання. Зрозуміло, далеко не завжди безсполучниковий зв'язок використовується як виразний засіб; наприклад, випадки опущення підрядного слова *that* при підрядному додатковому і визначальному в даний час настільки широко зустрічаються, що їх стилістична забарвленість вже в значній мірі ослабла. (Мова йде про типах пропозицій: *He said he had seen it before. The man he met yesterday was one of his former colleagues.* Можна відзначити тільки, що для розгорнутого, строго відпрацьованого літературного або наукового викладу опущення союзу в цих випадках не характерно, і зустрічається воно зазвичай в розмовній мові; в художньому оповіданні воно вживається для додання останньому більш вільного, жвавого характеру.

Однак, безсполучниковий зв'язок може виступати і в функції виразного засобу. Такі випадки опущення причинно-наслідкових спілок, в результаті якого дві думки з'єднуються один з одним без вказівки причинно-наслідкових зв'язків між ними. Це ставлення заповнюється в свідомості слухача або читача завдяки усвідомленню ситуації. Пропуск логічної ланки між двома повідомленнями, створюючи враження лаконізму і компактності вираження думок, надають викладу енергійного характеру:

He notices a slight stain on the window-side rug. He cannot change it with the other rug, they are of different size. (A. Christie)

Тут в кількох випадках як би опущені причинні і наслідкові зв'язки: *As you have some distance to go... I insist, for it will give me... My car is in the*

stable, so I can get it...

Незважаючи на те, що асиндетон безсумнівно впливає на загальну емоційну і стилістичну тональність викладу, його не завжди легко вловити при стилістичному аналізі тексту.

Полісиндетон (англ. *polysyndeton* від грец. «множинний союз») – навмисне повторення службових елементів, найчастіше союзу, для зв'язку між однорідними членами речення, або між наступними один за одним пропозиціями, або між більшими відрізками мови [Кузнець 1960, с. 77]. Класичним прикладом полісиндетона може служити відомий опис водоспаду у р. Саут:

*Advancing and prancing and glancing and dancing.
Recolling, turmoiling, and toiling, and boiling,
And thumping and plumping and bumping, and jumping,
And dashing and flashing and splashing and clashing;
And so never ending and always descending
And in this way the water came down at Ladore. (Southey)*

Еліпсис – (англ. *ellipsis* від грец. *elleipsis* «Недолік», «брак») [Кузнець 1960, с. 66].

Еліптичними називають ті речення, у яких відсутні один або декілька головних членів речення:

*ALICE (merrily): Where's the man I'm going to marry?
GENEVRA: Out in the garden.
ALICE (crossing to windows): What's he doing out there?
GENEVRA: Annoying Father.
(Gow and D'Usseau)*

Еліптичні речення властиві, в першу чергу, розмовної мови. В умовах живого усного спілкування мовець зазвичай не ускладнює себе дотриманням логічної чіткості структури пропозицій. Відсутні члени пропозиції заповнюються саме речовою ситуацією; додатковими, позамовними засобами передачі необхідного сенсу є міміка і жести мовця.

Будучи характерною ознакою розмовної мови, еліпс не завжди є свідомо застосовуваним стилістичним засобом. Найчастіше він викликається поспіхом говорить, прагненням до швидкого темпу і стислості промови. Однак, вживання еліпса в літературних творах виявляється істотним виразним прийомом. Еліпс в прямій мові дійових осіб сприяє реалістичного відтворення невимушеної або збудженої розмови. (див. щойно наведений приклад) Еліпс в авторській мові надає розповіді напружено-емоційний характер або допомагає підкреслити найбільш важливі для повідомлення елементи. У цих випадках мається на увазі елемент легко може бути заповнений читачем або з попереднього контексту, або на підставі всієї описуваної ситуації. Наприклад:

Coming in languidly, on the far side of the little bay, nosing his sinuous way along—the eel. (L. Strong)

Апосіопеза полягає у раптовій зупинці посередині речення, так що реципієнт змушений сам уявити, зрозуміти та додати те, чого не вистачає, наприклад:

“Doctor, I’m terribly worried. I think you ought to....” (A. Hailey, J. Castle. Runway Zero-Eight).

У наведеному прикладі мовець не закінчує фразу, але реципієнтові відразу зрозуміле ставлення мовця, його оцінка ситуації, що склалася.

Парцеляція – це свідомий поділ речень на менші частини та їх оформлення у вигляді окремих речень, наприклад:

I have to beg you for money. Daily (C. S. Lewis. The Dark Tower).

У наведеному прикладі спостерігаємо виокремлення прислівника в окреме речення – *Daily*. Як бачимо, парцеляція є типовою для спонтанного мовлення, у якому функція крапок виконується паузами.

Перелічення полягає у називанні об’єктів у такий спосіб, що виникає ланцюжок однорідних членів речення, наприклад:

Fleur’s wisdom in refusing to write to him was profound, for he reached each new place entirely without hope or fever, and could concentrate immediate

attention on the donkeys and tumbling bells, the priests, patios, beggars, children, crowing cocks, sombreros, cactus-hedges, old high white villages, goats, olive-trees, greening plains, singing birds in tiny cages, watersellers, sunsets, melons, mules. (J. Galsworthy. To Let).

Як бачимо, Дж. Голсуорсі вважав за потрібне організувати перелічення не відповідно до логічних семантичних центрів, а в дещо іншому порядку, метою якого є відтворити своєрідний калейдоскоп вражень туриста.

Таким чином, стилістичні прийоми на всіх рівнях мови (фонетика, лексика, синтаксис) створюють тематичну сітку твору, яка реалізовує ідейно-образний задум автора, і яку повинен охопити і відтворити у своєму перекладі перекладач. Стилiстичний ефект заснований на встановленні синонімії різних типів синтаксичних конструкцій, одна з яких вирізняється традиційним використанням синтаксичних зв'язків, а друга – їх переосмисленням. Перша з цих конструкцій нейтральна, а друга – експресивна та емоційна.

1.3. Речення як багатоаспектна синтаксична одиниця

У структурі синтаксичних одиниць (синтаксема, словосполучення, текст) реченню належить основне місце. Воно здатне реалізувати найважливіші функції мови: комунікативну (мова як засіб спілкування) і когнітивну (мова як знаряддя пізнання і відображення дійсності, вираження думки). Речення формує структурно-семантичні особливості синтаксичних одиниць (синтаксем, словосполучень) і як предикативна одиниця є складною конструкцією в ієрархічній структурі мови. Сучасний синтаксис визначає два напрямки, об'єктом яких є речення: 1) вирізнення структурних моделей простих та складних речень, що зумовлює встановлення граматичних (формально-синтаксичних і семантико-синтаксичних) ознак речення, визначення типів синтаксичних залежностей у реченнєвих конструкціях; 2)

розгляд структурних і семантичних зв'язків між типами синтаксичних конструкцій, пошуки ядерних і похідних структур через розгляд трансформаційних особливостей реченнєвих конструкцій, встановлення синонімічних відношень між різними типами речень, аналіз вихідних і похідних синтаксичних залежностей.

До синтаксичних одиниць-конструкцій належать:

- словосполучення;
- речення.

Мінімальна синтаксична одиниця є складником-компонентом речення або словосполучення. З огляду на будову розрізняють одиниці-конструкції:

1) елементарні; 2) неелементарні. У формально-синтаксичному і семантико-синтаксичному аспектах вони часто збігаються. Визначаючи елементарні/неелементарні речення і словосполучення, вчені, як правило, беруть за основу кількісний критерій, хоча поняття елементарності/неелементарності трактують по-різному. Згідно з кількісними критеріями елементарні словосполучення називають простими, оскільки більшість простих словосполучень складається з двох повнозначних слів. Неелементарні словосполучення називають складними, оскільки вони складаються із трьох і більше повнозначних слів. Елементарні словосполучення досліджено достатньою мірою. Неелементарні словосполучення описано лише фрагментарно [Петличний 1967, с. 7].

У лінгвістиці розглядаються два основні типи класифікації речень – просте і складне. Цим питанням займалися такі вчені як О. І. Смирницький, В. В. Виноградов, Л. Л. Іванова, М. К. Онипенко, А. М. Приходько, Ю. П. Бойко [Бойко 2002, с. 15].

Деякі дослідники, крім названих типів, виділяють речення «ускладненої» структури. При цьому під простим реченням зазвичай розуміються синтаксичні побудови, які мають у своєму складі одну предикатну основу.

Ми розглядаємо просте речення насамперед як елементарну комунікативну одиницю, що принципово відрізняється від більш складних синтаксичних побудов та здатна корелюватися лише з одним елементарним процесом. Останній може вербально відображатися на раціональному рівні у вигляді підмето-присудкового нексусу (а) або знаходити ірраціональне вираження у вигляді непередикатних побудов (б). Наприклад:

a) I was reading.

б) – Oh!

– Is it your spectacles again?

– Right! They're broken.

Вигук *Oh!*, оформлений в прикладі (б) у вигляді окремої репліки, безумовно, є комунікативною одиницею, хоча і не репрезентує предикатну структуру. Предикативність *Oh!* підтверджується наступною реплікою співрозмовника, який безпомилково зв'язав її з ситуацією спілкування. Таке розуміння простого речення узгоджується з загальноприйнятою концепцією про монопредикативність простого речення, але значно розширює його рамки, включаючи також структурно-непередикатні побудови. Відзначимо, що відокремлення таких одиниць в тексті розділовими знаками, властивими реченням, також вказує на те, що носії мови інтуїтивно прирівнюють їх до речень.

В.І. Карабан, Г.М. Хашимов розглядають простий і складний типи речень як моно- і поліпредикативні одиниці відповідно [Карабан 1989, с. 3]. Л. М. Марчук виділяє багатокомплектні складні речення як підтип складного і розглядає наявність у мові складних речень як свідчення високого розвитку мислення і мови [Марчук 1992, с. 80-84].

Щодо так званих «ускладнених» речень, то дослідники розуміють цей тип речень по-різному. При порівнянні, наприклад, складного та ускладненого речення видно, що перше «зберігає відносну самотійність предикативних одиниць, їх «власну» віднесеність до хронотопу мовця». На думку М. Я. Блоха, ускладненим вважається речення, в якому, крім головних

частин, є кілька факультативних [Blok 2006, с. 28], тобто таких додаткових обставин, які не утворюють предикатив не розширення речення, типу, *Generally speaking, she was right*. Наведемо кілька прикладів з вищевказаним типом речень:

1. *I'll make you do it* (вторинна структура предикації).
2. *Having come home late and excessively tired, he didn't bother even to have a shower* (обставина, виражена розширеним дієприкметниковим зворотом).

Д. Е. Розенталь і М. О. Теленкова під ускладненими мають на увазі речення, що містять у своєму складі відокремлені звороти, однорідні члени, вставні конструкції, слова-звертання [Розенталь 2001, с. 128].

Автори граматики *Duden* розглядають синтаксичні комплекси (типу *Accusative with the Infinitive*) на рівні з необов'язковими елементами речення. Усі такі речення, що містять комплекс, є простими неускладненими.

Як відомо, теорія поверхневого й глибинного аналізу синтаксичних будов передбачає необхідність розрізняти формальне вираження синтаксичних зв'язків між конститuentами речення (морфологічних, порядку слів та ін.) й глибинне розкриття семантичного наповнення речення.

Розглянемо з цієї точки зору речення, які мають синтаксичний комплекс типу *I saw him crossing the street*. Шляхом найпростіших трансформаційних перетворень виявляємо глибинну структуру речення *I saw that/how he was crossing the street*. Таким чином, фактично *I saw* є фрагментом структури предикації *I saw that*, а все речення в цілому є реченням, що містить додаткове підрядне речення.

Іншим типовим випадком ускладнення структури речення є введення в неї координованих елементів. Наприклад, *She entered and smiled*. У даному реченні два координовані присудки *entered and smiled*. Наведене речення має таку глибинну структуру *She entered and she smiled* і є по суті реченням скороченого складу.

Отже, можна зробити висновок, що ускладнені речення являють собою особливий тип синтаксичних побудов, який характеризується конденсованою поліпредикативністю. Речення як цільна одиниця повідомлення є конституючою ланкою будь-якого тексту. Під останнім у даній роботі слід розуміти тільки письмове або фіксоване мовленнєве спілкування, представлене певною сукупністю текстів. Кількість предикативних центрів, виражених у реченні, визначає його структурну складність. Залежно від того, чи є речення монопредикативною одиницею, поліпредикативною або конструкцією з глибинною «прихованою» предикацією (крім основного предикативного ядра), ми розрізняємо просте, складне і ускладнене речення.

Очевидно, що елементарною комунікативною одиницею є саме просте речення. Складність вилучення простого речення й встановлення його таксономії полягає в наявності в ньому непередикатних форм.

Під складними (складносурядними і складнопідрядними) реченнями ми розуміємо конструкції, у яких представлені (повністю або частково) два чи більше двох структур-предикатних центрів.

Ускладненими будемо вважати речення, що містять у своєму складі поширене звертання, низку координованих головних членів, герундіальні, партиципiальні та інфiнiтивні звороти. Що ж до речень типу *Ann, close the door!*, то такі синтаксичні конструкції у даній роботі ми відносимо до простих речень, оскільки пряме звертання *Ann* ми вбачаємо замісник підмета.

1.4. Взаємодія синтаксичних структур поза межами одного речення

Суттєве значення для стилістики має питання про характер зв'язків між окремими елементами, утворює висловлювання, — зв'язку між членами речення і між цілими реченнями.

Такою особливою формою є відокремлення (англ. *detachment*) [Кузнець 1960, с. 86]. Необхідно чітко відмежовувати суб'єктно-предикативний зв'язок

у реченні від інших видів зв'язку, взятих для прикладу, – зв'язку між визначенням і визначальним словом, обставиною і присудком, доповненням і присудком тощо. Суб'єктно-предикативний зв'язок, що здійснює комунікацію, докорінно відрізняється від цих видів зв'язку, що створюють словосполучення номінативного характеру. Присудок повідомляє що підмет підлягає під його дію; другорядні члени служать для уточнення змісту обох які утворюють пропозицію елементів-групи підмета і групи присудка.

Між цими двома полярними формами зв'язку – існує зв'язок проміжного характеру полупредикативного, що виникає між другорядним членом, які зазнали відокремлення, і співвідносяться з цим членом (або всією пропозицією).

Зазвичай другорядний член тісно примикає до суміжних з ним членами пропозиції, утворюючи з ними інтонаційно єдине ціле. Відокремлення другорядного члена пропозиції проявляється в зміні його фонетичного трактування: член відокремлюється від іншої частини пропозиції паузами, отримує більш сильний наголос і при цьому нерідко піддається інверсії. Семантична сутність і цільове призначення відокремлення полягає в існуванні необхідності у посиленні смислової ваги відокремлюваного члена. Будучи відокремленим, слово (або словосполучення), крім своєї первісної функції визначення, обставини або доповнення, бере на себе частково функції додаткового присудка. Саме в цьому частковому уподібненні відокремленого члена присудку полягає причина його більшої семантичної вагомості, порівняно з невідокремленим.

З точки зору стилістики, відокремлення являє собою виразний засіб – засіб підкреслення, виділення члена пропозиції. Відокремленню може піддаватися будь який другорядний член.

- визначення:

Smither should choose it for her at the stores—nice and dappled. (Galsworthy)

- додаток:

They put him under laughing-gas one year, poor lad. (Jerome K. Jerome)

- обставина:

And my soul from out that shadow that lies floating on the floor Shall be lifted nevermorel. (Poe)

- пряме доповнення:

Talent, Mr. Micawber has, capital, Mr. Micawber has not. (Dickens)

- прийменникове доповнення:

It was indeed, to Forsyte eyes, an odd house. (Galsworthy)

У кожному з приведених прикладів явна стилістична емпфаза, викликана відокремленням.

Особливу стилістичну функцію виконує вживання складального зв'язку замість підрядного (англ. *coordination instead of subordination*). Пропозиції, пов'язані за змістом, об'єднуються в більш складну єдність або шляхом утвору більш-менш незалежних, граматично рівноцінних пропозицій, або за допомогою підпорядкування одного пропозиції іншому.

У ряді випадків одні і ті ж смислові відносини між двома об'єднуються пропозиціями можуть бути оформлені синтаксично різними засобами зв'язку: за допомогою підрядного союзу або асиндетично.

Наприклад: (1) *When the clock struck twelve, he came*; (2) *The clock struck twelve, and he came*; (3) *The clock struck twelve, he came* — передають приблизно одні й ті ж відносини часовій послідовності; ці відносини лише більш підкреслені в першому реченні, де вжито підрядний союз *when*.

Після появи чисельних, чітко диференціюються синтаксичні відносини підрядних спілок до епохи широкого поширення писемності. В умовах усного спілкування характер відносин між суміжними пропозиціями досить ясний, завдяки цілій сукупності мовних і позамовних засобів вираження думки. Незважаючи на значну міру вжитково-підрядних спілок у сучасній розмовній мові, слід визнати, що області переважного вживання підрядних союзів, з одного боку, і сурядних союзів, з іншого боку, розподіляються відповідно до походженням цих форм зв'язку: підрядні союзи (особливо недавнього походження) переважають в діловій письмовій мові (науково

технічна література, публіцистика, ділова кореспонденція) і таких формах ділового усного спілкування, як офіційна бесіда, доповідь, лекція і т. п.; союзи для передачі тимчасових, причинно-наслідкових та т. п. зв'язків, типових для підпорядкування, використовуються переважно в повсякденному усному спілкуванні, у побутовій розмовній мові, а також у мові художньої – в силу стилістичної специфіки їх вживання.

Сурядний союз, який замінює собою підрядний, характеризується дифузним значенням; стилістичний ефект більшої енергії, відомої помітності вираження думки досягається в цих випадках тим, що слухачу повідомляються дві думки, логічний зв'язок між якими надається заповнити йому самому.

Наприклад, граматичне значення союзу *and* конкретизується лише на основі лексичного змісту, які з'єднуються з ним пропозицією:

You never can tell in these cases how they are going to turn out and it's best to be on the safe side. (Dreiser)

Тут союз *and* є оформлювачем причинно-наслідкових відносин між пропозиціями.

Open that silly mouth of yours just once, and you'll find yourself in jail, right alongside the black boy! (Cow and D'Usseau)

Отже, всі ці фігури знаходяться в складному взаємозв'язку між собою і тому мають вплив на саму конструкцію речення в цілому.

РОЗДІЛ 2

СТИЛІСТИЧНІ ПРИЙОМИ ВИРАЖЕННЯ ЕКСПРЕСИВНОСТІ В ПОВІСТІ Д. ЛОНДОНА «ВТРАТИВШИЙ ОБЛИЧЧЯ»

2.1. Синтаксичні стилістичні засоби в повісті Д. Лондона

Найважливішою категорією стилістики є функціональний стиль, як різновид літературної мови, в якій мова виступає в тій чи іншій соціально значущій сфері суспільно-мовної практики людей і особливості якої обумовлені специфікою спілкування в даній сфері [Гальперін 1981, с. 23-48].

За класифікацією І. Р. Гальперіна, художня література є окремим функціональним стилем, який виділяється поряд з публіцистичним та газетним стилями, та стилями наукової прози і офіційних документів .

В художній літературі виділяють чотири типи викладу тексту – авторське мовлення, діалогічне мовлення, внутрішнє мовлення і невластиве мовлення. Аналізуючи твір, потрібно уважно ставитися до сигналів змісту, розміщених в авторському мовленні, розподіл яких нерівномірний і залежить від композиційно-мовленнєвих форм, до яких належать роздум, опис та оповідь.

Отже, розглянемо перші два типи викладу тексту, а саме авторське і діалогічне мовлення і для аналізу візьмемо повість Д. Лондона «Втративший обличчя».

Тип викладу авторського мовлення, будучи різновидом художнього стилю, відрізняється великою різноманітністю виразних засобів, призначених для образно-емоційного впливу на читача. Емоційно-експресивні відтінки авторської мови можуть створюватися за рахунок використання синтаксичних засобів. До синтаксичних виразних засобів мови, які використовуються в сфері порівнюваних конструкцій, відносяться синтаксичний паралелізм у всіх його різновидах, інверсія, емфатичне

виділення членів головного речення і основної частини ускладненого речення і ряд інших.

Важлива роль авторського мовлення належить синтаксичний паралелізм, який, як указують І. Р. Гальперін, І. М. Астаф'єва та інші, що синтаксичний паралелізм представляє собою однотипні синтаксичні конструкції не тільки у функціональному, але й в структурному відношенні [Гальперін 1981, с. 23-48]. Явище синтаксичного паралелізму може поширюватися на дві і більше конструкції, які, будучи відрізком мовлення, повторюють синтаксичну будову один одного.

У авторському мовленні синтаксичний паралелізм набув значного поширення в сфері порівнюваних конструкцій. У складі порівнювальних конструкцій спостерігаються такі види паралелізму, як повний і частковий.

Повний паралелізм характеризується тим, що структура одного речення повністю повторюється в подальшому, при цьому зберігається однакова кількість членів ідентичні синтаксичні відносини всередині паралельних конструкцій і однакова їх послідовність. Повний паралелізм має місце як в обставинних підрядних реченнях, так і в відповідних неособистих оборотах. Наприклад:

*And there was **Yakaga** awaiting him, too, grinning at him even now in anticipation—**Yakaga**, whom only last week he had kicked out of the fort, and upon whose face he had laid the lash of his dog-whip. **Yakaga** would attend to him. Doubtlessly **Yakaga** was saving for him more refined tortures, more exquisite nerve-racking.*

*He knew that he would **pray**, and **beg**, and **entreat**, even as Big Ivan and the others that had gone before.*

Частковий паралелізм характеризується тим, що аналогія побудови паралельних синтаксичних конструкцій виявляється лише частковою наведемо приклад:

*They were **to the east** – far, far **to the east**.*

Також наведемо приклад дієприкметників в частковому паралелізмі:

*And there was Yakaga **awaiting** him, too, **grinning** at him even now in anticipation—Yakaga, whom only last week he had kicked out of the fort, and upon whose face he had laid the lash of his dog-whip.*

В цьому складному реченні ми бачимо паралелізм не тільки в застосуванні дієприкметників але й в тому, що цей приклад виражено у конструкції повтору. Для більш детального розкриття цього обороту наведемо ще декілька прикладів:

*Without doubt, in the foundations of the world was graved this end **for him** – **for him**, who was so fine and sensitive, whose nerves scarcely sheltered under his skin, who was a dreamer, and a poet, and an artist.*

*So that thing before him was **Big Ivan** – **Big Ivan** the giant, the man without nerves, the man of iron, the Cossack turned freebooter of the seas, who was as phlegmatic as an ox, with a nervous system so low that what was pain to ordinary men was scarcely a tickle to him.*

Ці наведені вище приклади подані у конструкції підхвату, які закінчують словосполучення, вказуючи на головного героя, та на початку наступного відповідного відрізка мови розкривають цим повтором деталі характеру та сутність самого героя.

Часте повторення однакових синтаксичних конструкцій веде до монотонності викладу. Щоб уникнути останнього використовується чергування синтаксичних конструкцій, які, як вказують В. Г. Адмоні і Т. Н. Сільман [Адмоні 1966, с. 111], створюють різноманітність мовних засобів, що забезпечують досягнення «більшої гнучкості і маневреності в справі організації мови». При вираженні відносин умови цей ефект досягається чергуванням обставинних підрядних речень умови і відповідних неособистих оборотів в структурі одного і того ж складного речення. Наприклад:

In the silence that followed, the dreary northland scene faded before him, and he saw once more his native land, and France, and, once, as he glanced at the

wolf-toothed girl, he remembered another girl, a singer and a dancer, whom he had known when first as a youth he came to Paris.

*To **pass out** bravely and cleanly, with a smile and a jest – ah! that would have been the way. But **to lose control, to have his soul upset** by the pangs of the flesh, **to screech** and **gibber** like an ape, **to become** the veriest beast – ah, that was what was so terrible.*

У цьому прикладі ми бачимо, що обставина цілі виражена інфінітивним зворотом і винесена на початок речення.

*It had been nothing but **savagery**. All the years, with his heart in studios, and theatres, and courts, he had been hemmed in by **savagery**.*

Цей приклад наведено для того, щоб показати як паралелізм в структурі речень може виражатися підметом та наприкінці наступного речення змінюватися на додаток.

Розглянемо наступний тип викладу тексту, а саме діалогічне мовлення. Сам діалог складається з окремих взаємопов'язаних висловлювань. Такі висловлювання, межею яких є зміна співрозмовника, називаються реплікою. Репліка є першоелементом діалогу. Репліки бувають різної протяжності, але тісно пов'язані одна з одною за своїми комунікативними функціями, структурно та інтонаційно. Найтісніший зв'язок має місце між суміжними репліками.

До типу діалогічного мовлення на думку І. Р. Гальперіна, належать такі синтаксичні конструкції, які пов'язані з надмірним вживанням компонентів мови, а саме конструкції повтору та полісиндетон [Гальперін 1981, с. 23-48].

Розглянемо ці синтаксичні конструкції на прикладі діалогічного мовлення, а за основу візьмемо основні види діалогічних єдностей, які ми наведемо у Таблиці 2.1.

Табл. 2.1

Види діалогічних єдностей

№	Групи ДЄ	Види ДЄ
1	Репліка повідомлення	1) повідомлення – повідомлення; 2) повідомлення – запитання; 3) повідомлення – спонукання;
2	Спонукання	4) спонукання – згода; 5) спонукання – відмова; 6) спонукання – запитання;
3	Запитання	7) запитання – відповідь; 8) запитання – контрзапитання;
4	Репліка мовленнєвого етикету	9) привітання – привітання; 10) прощання – прощання; 11) висловлювання подяки – реакція на подяку;

Наведемо приклади стилістичних конструкцій деяких видів діалогічних єдностей з поданої таблиці, за основу беремо приклади з твору Д. Лондона «Втративший обличчя»:

Приклад (діалогічні єдності «повідомлення – повідомлення»)

*Subienkow: «Just a small **finger**»*

*Makamuk: «Yakaga, give him your **finger**»*

Ми привели приклад діалогічного мовлення, який подано конструкцією повтору, суміжного слова *finger* наприкінці речень кожного із головних героїв твору. Цей приклад наведено по таблиці діалогічних єдностей.

Приклад (діалогічні єдності «запитання – відповідь»)

*Makamuk: «What is this **medicine**?»*

*Subienkow: «It is a strange **medicine**»*

Ще один приклад діалогічного мовлення, який подано конструкцією повтору, але вже зовсім в іншій діалогічних єдності, а саме запитання та відповідь на запитання. У цьому прикладі теж наведено повтор слова *medicine*, яке зазначено наприкінці кожного речення діалогу головних героїв.

Приклад (діалогічні єдності «запитання – контрзапитання»)

*Young man: «Who was **Lost Face**?»*

Makamuk: «Lost Face?»

Цей приклад діалогічного мовлення подано повтором підхвату, а саме словосполучення *Lost Face*.

Усі види діалогічні єдності, згадані в таблиці, а також у прикладах називаються простими реченнями, бо містять репліки, кожна з яких виконує лише одну функцію комунікативну.

Отже підіб'ємо підсумки, розгляд синтаксичних одиниць набуває особливого значення при аналізі творчості Джека Лондона. Його проза вражає різноманіттю та багатством значень, образів, почуттів та емоцій. Такий ефект багатогранності прози уможлиблюється завдяки інтегрованому використанню синтаксичних конструкцій, в межах яких підкреслюються ті смислові нюанси та нашарування, що мають функціональний характер та стимулюються конкретною ситуацією. При цьому однаковою мірою підкреслюються універсальна інформація та така, що стосується лише конкретної ситуації. Художня проза Д. Лондона вражає своєю динамічністю, інформативністю, образністю та багатогранністю, які виникли, зокрема, через майстерне поєднання різних синтаксичних структур.

2.2. Функціонально-стилістичне призначення синтаксичних засобів вираження експресивності

У цьому підрозділі розглянемо особливі форми синтаксичної організації англійської мови, які використовуються як виражальні засоби, що додають висловлюванню додаткові смислові відтінки. Ці особливі форми становлять справжні відхилення від стилістично нейтральної синтаксичної норми англійської мови. Під нейтральною синтаксичною нормою тут маються на увазі такі стійкі правила побудови речень, які забезпечують безпосереднє сполучення думки без привнесення в нього додаткового емоційно-експресивного змісту. Відхилення від норми здатні викликати певний

стилістичний ефект. Аналіз цих випадків і становить предмет стилістичного синтаксису.

Однак, стилістичний ефект може створюватися також в результаті структурного взаємодії суміжних пропозицій. Тому стилістичний синтаксис, на відміну від синтаксису як розділу граматики, нерідко виходить за межі одного речення та досліджує стилістичні особливості мовних відрізків, що складаються з декількох пропозицій.

Існують різні конструкції синтаксичних виражальних засобів, але у нашому дослідженні ми візьмемо за основу ті конструкції, які пропонує М. Д. Кузнець:

- 1) виражальні засоби, в основі яких лежить відсутність логічно-необхідних компонентів мови (членів речення, службових слів);
- 2) виражальні засоби, пов'язані з надмірним вживанням компонентів мови;
- 3) виражальні засоби, що створюються взаємодією суміжних пропозицій [Кузнець 1960, с. 65-66].

Для аналізу конструкцій ми беремо приклади із творів Д. Лондона, а саме «Втративший обличчя».

Отже розглянемо перший пункт конструкцій, адже на думку М. Д. Кузнець до списку виражальних засобів, в основі яких лежить відсутність логічно-необхідних компонентів мови (членів речення, службових слів) входить:

- еліipsis – це речення в яких відсутні один або два головних члени речення [Кузнець 1960, с. 66];
- замовчування або недосказ – незакінченість речення, логічна і структурна його незавершеність, внаслідок якої вираз думки обмежується натяком [Кузнець 1960, с. 68];
- номінативні речення – односкладні речення з називним відмінком імені або кількісно-іменною сполукою, що стверджують буття предмета або

явища, яке може ускладнюватися значенням вказівки, емоційної оцінки, волевияву [Кузнець 1960, с. 69];

- асиндетон – відсутність в мові службових граматичних елементів [Кузнець 1960, с. 70];

Деякі конструкції ми вже описували, давали визначення та приводили приклади в першому розділі. Але для порівняння приведемо приклади із тексту на основі якого ми і робимо аналіз.

Behold, it is ready!

Еліпсис у цьому прикладі надає розповіді напружено-емоційний характер та підкреслює найбільш важливий для повідомлення елемент.

Стилістичне значення недосказу має в тих випадках, коли замовчування є навмисним, коли воно викликано небажанням назвати те, що має бути ясно з мовленнєвої ситуації, наприклад:

«It is very easy. First, I shall go into the woods...»

Як бачимо вище у прикладі замовчування показано в кінці на слові «*woods*». Цей прийом автор використовував для того, щоб читач в першу чергу дав волю своїй уяві.

Стосовно номінативних речень, зазначимо, що за своєю комунікативною функцією вони вказують на просту конструкцію в реченні предмета або явища, наприклад:

Here is the footpath.

Ми привели приклад вказівного номінативного речення. У цьому реченні морфологічно виражається часткою *Here* (ось), що входить до типу номінативних речень

У цьому прикладі прямої мови, Макамук вказую на стежку, яка повинна привести Суб'єнкова до лісу, де він повинен зібрати своє зілля.

Розглянемо другий пункт конструкцій виражальних засобів, пов'язаних з надмірним вживанням компонентів мови входить:

- повтор – це схожа побудова суміжних фраз, віршованих рядків або строф художнього твору [Кузнець 1960, с. 74];

- обрамлення – це повтор, при якому елемент, що стоїть на початку мовного відрізка, повторюється в кінці його [Кузнець 1960, с. 75];

- підхват – це вид повтору, при якому слово або група слів, які закінчують речення, словосполучення або віршований рядок, повторюються на початку наступного відповідного відрізка мови [Кузнець 1960, с. 75];

- полісиндетон – навмисне повторення службових елементів, найчастіше союзу *end*, для зв'язку між однорідними членами речення, або між наступними один за одним реченнями, або між більшими відрізками мови [Кузнець 1960, с. 77].

Повтор це широко поширений виразний засіб, що вживається в усіх видах емоційної мови. Повторення одного і того ж слова або речення не тільки привертає увага слухача або читача до повторюваному елементу повідомлення, як найбільш важливого, але, в даному разі, додає і нові відтінки до його змісту, наприклад:

Well, well, trust these Nulato Indians to find Big Ivan's nerves and trace them to the roots of his quivering soul.

В цьому реченні автор привернув увагу читача словом *well* для того, щоб підсилити те, що індіанці знайшли слабку сторону Івана, для того щоб його довести до смерті.

С приводу обрамлення, то ми вже вище давали визначення, тому наведемо приклад:

The lash was laid upon their backs, and it was the iron hand of the freebooters of the sea that laid on the lash.

Мета такого повтору – підкреслити кінцевим твердження те, що міститься в основному реченні.

Подібно до інших видів повтору, підхват служить для емоційного виділення найважливішої частини висловлювання, тут можна привести такий приклад з твору Д. Лондона:

*And there was **Yakaga** awaiting him, too, grinning at him even now in anticipation—**Yakaga**, whom only last week he had kicked out of the fort, and upon whose face he had laid the lash of his dog-whip.*

В цьому розгорнутому складному реченні – підхват полегшує розуміння зв'язку між окремими частинами речення. Автор таким чином описує одного з героїв твору, говорячи про те, що Якага (так звати цього персонажа) стоїть очікуючи моменту. Але саме використовуючи тим самим його ім'я повторно, автор описує те, що Якагу до цього вигнали із форту хляснувши по обличчю.

Та остання конструкція повтору – полісиндетон. Це наполегливо повторюваний союз підкреслює уявлення про одночасність описуваних дій або який указує на тісний зв'язок ознаку, які їх зв'язують, наприклад:

*«...**and the sled and the dogs and the six hunters to give you safety shall be yours**».*

Це приклад з прямої мови в якій, Макамук перераховує те, що він дасть Суб'єнкову для того, щоб він зібрав все потрібні інгредієнти для зілля.

Багаторазове повторення союзу *and* в розмовній мові зазвичай означає просто примітивність її побудови і стає стилістичним прийомом лише для того щоб, перелічити щось.

С приводу третього пункту конструкцій виражальних засобів, що створюються взаємодією суміжних пропозицій, то тут М. Д. Кузнець подає такі підтипи:

- паралелізм – аналогія, уподібнення, спільність характерних рис або чину (паралельне зображення двох явищ із різних сфер життя) [Кузнець 1960, с. 83];

- хіазм – вживаний у поезії мовностилістичний прийом, котрий полягає у переставленні головних членів речення (різновид інверсії) задля увиразнення віршованого мовлення [Кузнець 1960, с. 83];

- анафора – це вживання одних і тих же, тобто лексично тотожних, членів на початку двох або кількох відносно закінчених відрізків мовлення –

пропозицій, віршованих рядків, цілих рядків, цілих строф вірша або періодів прозового тексту, що складаються з декількох пропозицій [Кузнець 1960, с. 83];

- епіфора – стилістична фігура, протилежна анафорі, повторення однакових слів, звукових сполучень, словосполучень наприкінці віршових рядків, строф у великих поетичних творах (в романі у віршах), фраз — у прозі чи драмі [Кузнець 1960, с. 83].

Паралелізм зазвичай включає лексичне повторення і чинить сильний вплив на читача, одночасно підкреслюючи логічність, емоційність і виразність висловлювання, наприклад:

*They were **to the east** – **far, far to the east**.*

В даному прикладі стверджується те, що головні герої знаходилися далеко на сході.

Своєрідним різновидом паралелізму є хіазм – відтворення структури і лексичного складу у попередньому реченні, що супроводжується зміною синтаксичних зв'язків між повторюваними членами речення, наприклад:

*«**Stronger than** you, **stronger than** your strongest hunter, **stronger than** he».*

В цьому прикладі прямої мови головний герой описує те, що він буде сильнішим за всіх.

Мета вживання анафори – утримати, закріпити в пам'яті читача (слухача) наполегливо підкреслюваний повторенням елемент. Анафора також надає розповіді своєрідний ритм, що, поряд з повторенням звучить тотожно, наприклад:

*«**I want** one hundred pounds of dried fish». (Makamuk nodded, for fish were plentiful and cheap.) «**I want** two sleds – **one for** me and **one for** my furs and fish. And my rifle must be returned to me. If you do not like **the price**, in a little while **the price** will grow».*

В цьому прикладі Суб'єнков говорить про те, що він хоче отримати в заміні, для того щоб Макамук отримав своє зілля. При тому, що в цьому прикладі повторюваний елемент не один, а декілька.

На противагу анафорі, епіфора являє собою вживання тотожних елементів в результаті, тобто в кінці двох або декількох наступних один за іншим відрізків мовлення, наприклад:

*Only **Subienkow** remained, or **Subienkow** and **Big Ivan**, if that whimpering, moaning thing in the snow could be called **Big Ivan**.*

В прикладах ми подали не всі варіанти виражальних засобів і для того, щоб зрозуміти які з вище поданих конструкцій в тексті є найуживанішими наведемо графічний висновок (див. Рис. 2.2):

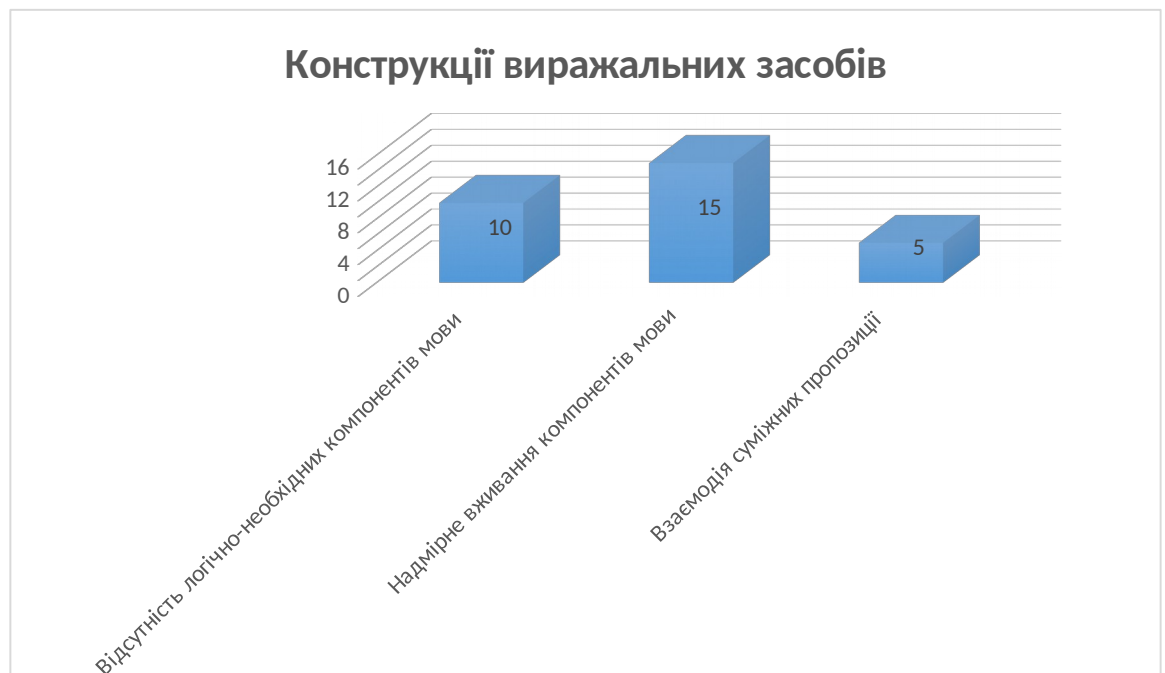

Рис. 2.2. Конструкції виражальних засобів

Як ми бачимо, найпоширенішими засобами синтаксичних конструкцій в творі Д. Лондона є виражальні засоби які пов'язані з надмірним вживанням компонентів мови.

Отже в ході аналізу була зроблена спроба систематизації деяких явищ англійського синтаксису, що представляють інтерес з точки зору стилістики. Стилiстичні функції синтаксичних конструкцій надзвичайно складні і

потребують подальшого вивчення. Потрібно мати на увазі, що синтаксично стилістичні закономірності мають відносне значення. Це обумовлено, по-перше, прямою залежністю стилістичної функції синтаксичних засобів від лексичного змісту оформлюваних ними відрізків мовлення. По-друге, як правило, в одному висловлюванні міститься цілий комплекс різноманітних стилістичних фігур. Ці фігури знаходяться в складній взаємодії між собою, і тільки заради простоти викладу доводиться обмежуватися розглядом кожного разу однієї з синтаксичних рис аналізованого уривка, свідомо ігноруючи всі інші.

Проаналізовані засоби синтаксису дозволяють автору створити правдиві образи героїв роману, передати широкий спектр емоцій та добитися глибокого впливу на читача.

Стилістично марковані синтаксичні одиниці в тексті досліджуваного англійського твору мають на меті створення експресивності, виступають засобом зображення емоційного стану персонажів, створюють логічне, емоційне підсилення, підвищують динамічність розповіді, не ускладнюючи при цьому сприйняття інформації, що дозволяє автору встановити емоційний контакт з читачем, підвищити експресивне звучання тексту. Залучення уваги читача, посилення логічного та емоційного впливу на нього, надання тексту динамічності, достовірності, виділення певних моментів в оповіді – все це досягається за допомогою виражальних одиниць експресивного синтаксису.

РОЗДІЛ 3

ВІДТВОРЕННЯ СИНТАКСИЧНИХ СТИЛІСТИЧНИХ ПРИЙОМІВ В ТЕКСТІ ПЕРЕКЛАДУ ПОВІСТІ Д. ЛОНДОНА «ВТРАТИВШИЙ ОБЛИЧЧЯ»

3.1. Специфіка перекладу тексту на рівні речення

Художній твір є формою особливої композиційної організації художньої мови. Своєрідність цього стилю мовлення полягає не стільки у доборі тих чи інших мовних засобів, скільки у використанні цих засобів з метою художнього висвітлення дійсності. Переходи від довгих та складно побудованих речень до простих та коротких речень, їх чергування, поєднання літературно-правильних синтаксичних форм з різного роду еліпсами, обірваними реченнями набувають у стилі художньої мови значення засобів, що виражають складні відтінки ставлення автора або діючих осіб до дійсності, що висвітлюється.

Кожен із жанрових типів тексту складається з різних типів речень – повних, неповних, простих, складних, розповідних, заперечних і т.д., які існують у тісному логічному поєднанні з попередніми і наступними реченнями тексту. Тож речення є ще й текстотвірними, текстоформуючими мовними й змістотворними одиницями синтаксичного рівня, що служать одиницями перекладу. Тому й переклад будь-якого найкоротшого структурно-синтаксично тексту починається завжди з першого речення і завершується останнім його реченням. Для того, щоб проаналізувати способи перекладу синтаксичних виражальних засобів ми розглянемо речення як одиницю, що складається з мінімальної кількості елементів. У перекладацькому аспекті воно набуває додаткових функцій, а за допомогою інтонації та порядку слів входить у складне синтаксичне ціле.

У цьому підрозділі звертаємо увагу на два типи речень, а саме прості та складні.

Отже розглянемо перший вид. Відомо, що речення складається з одного або кількох граматично поєднаних слів, які виражають відносно закінчену думку. У простому реченні є підмет і присудок (двоскладне речення) або один головний член (односкладне речення), наприклад:

- *It was the end.*

Это был конец [Лондон 1961, с. 3].

- *He sighed.*

Он вздохнул [Лондон 1961, с. 4].

Проаналізувавши ці переклади, можна зробити висновок, що перекладачка переклала ці уривки майже дослівно, адже це не дивно, бо всі прості речення перекладати легко.

- *This would never do.*

Нет, этого делать нельзя [Лондон 1961, с. 4].

- *The years had passed.*

Шли годы [Лондон 1961, с. 1].

Якщо ж аналізувати ці переклади, то тут можна зробити висновок про те, що хоч це і прості речення, але перекладачка не дотримувалася дослівного перекладу самого речення. Вона навпаки перефразувала їх і збагатила речення надавши стилістичного забарвлення цим уривкам.

Приведемо ще один приклад простого речення, яке починається з інверсії. Загадаємо про те, що речення, яке починається с *here/there* – це є інверсовані речення, наприклад:

Here they are.

Вот они [Лондон 1961, с. 5].

В нашому прикладі займенники залишаються на своєму звичайному місці перед присудком.

Розглянемо другий вид – складне речення. У функційному плані складне речення має багато спільних ознак із структурою простого. Тобто, складне речення складається з двох або більше простих речень і має дві або більше граматичних основ, наприклад:

It was a vast region these trading savages came from, and a vaster region from which, by repeated trade, their stone lamps and that steel knife had come.

Туземці сходились сюда для торгівли с огро́мной те́рриторії, а ка́менні світи́льники или ста́льної но́ж, пере́ходя из ру́к в ру́ки, попада́ли из е́ще бо́лее о́тдале́нных ме́ст [Лондон 1961, с. 5].

Або

Perils unaccountable and unthinkable were mentioned, as well as wild beasts, hostile tribes, impenetrable forests, and mighty mountain ranges; but always from beyond came the rumour and the tale of white-skinned men, blue of eye and fair of hair, who fought like devils and who sought always for furs.

Они́ ра́сказа́вали е́му о не́сче́тных и не́веро́ятных о́пасно́стях, по́дсте́рега́вших пу́теше́ственника, о ди́ких зве́рях, вра́ждебных пле́менах, не́прохо́димых ле́сах и вы́соких го́рных хре́бтах, но во́ всех э́тих ра́сказах не́пременно́ фи́гури́ровали бе́лые лю́ди с го́лубыми гла́зами и бе́локу́рыми во́лосами, ко́торые сра́жались, ка́к дья́волы, и по́сто́янно и́скали ме́ха [Лондон 1961, с. 5].

Ми подали переклад і можемо побачити, що при перекладі цього уривку, перекладачка теж не притримувалася дослівного перекладу, адже задача перекладача художніх текстів – передати художньо-естетичні достоїнства оригіналу, створити повноцінний художній текст на мові перекладу.

Як бачимо, просте і складне речення мають різні засоби вираження синтаксичних зв'язків, специфіку оформлення компонентного складу конструкції, порядок їхнього розташування. Все це має бути враховано у перекладі.

Отже, підіб'ємо підсумки, що переклад як процес – це не просто інтерпретація першотвору, а справжня творчість, адже в цьому творі письменник часто грає словами, і цю гру буває непросто відтворити.

Техніка перекладу не визнає модернізацій тексту, ґрунтуючись на простій логіці рівності вражень: сприйняття твору сучасним читачем

оригіналу повинно бути аналогічним сучасному читачеві перекладу. Мова не йде про філологічно достовірної копії мови перекладу на той момент часу, коли був написаний оригінал.

Отже, специфіка перекладу тексту на рівні речення полягає у повному і точному відтворенні всіх його мовних одиниць, що є одиницями перекладу з їх змістовим, структурно-стилістичним та прагматичним навантаженням.

3.2. Способи перекладу синтаксичних виражальних засобів

Синтаксичні засоби мови поряд з лексичними грають важливу стилістично-експресивну роль, сприяючи смислового, а також емоційного виділенню деяких частин висловлювання. Тому при перекладі будь-якого тексту необхідно враховувати стилістичну функцію синтаксичних засобів і, в першу чергу, загальний характер конструкцій, якими користуються автор.

В англійському тексті художнього жанру ми дуже часто стикаємося зі стилістичним повтором, основним призначенням якого є підвищення емоційної напруженості висловлювання.

Іноді повтором слова посилюються або підкреслюються смислове навантаження висловлювання, наприклад:

Passing from ship to ship, and ever refusing to return, he had come to the ship that explored south.

Переходя с одного судна на другое и ни за что не желая возвращаться назад, он попал наконец на судно, отправившееся на юг [Лондон 1961, с. 1].

Як бачимо вище подано переклад з книги, але з наведеного перекладу простежуємо те, що слово *судно* повторюється в перекладі лише два рази, а третє слово замінено на *інше*. На нашу думку перекладач зробив це навмисно, аби запобігти тавтології в тексті і передати текст в більш літературному контексті.

Значні труднощі виникають при передачі повторів багатозначних слів і виразів. Як відомо, обсяг значень слів, що позначають в різних мовах один і той же предмет або одне і те ж поняття, неоднаковий. Тому в більшості випадків обсяг значень слів в англійській та українській мовах не збігаються.

It may be his ears. Very well; we will thrust a spear in one ear and out the other. Or it may be his eyes. Surely the medicine will be much too strong to rub on his eyes.

Может быть, это будут его уши. Тогда мы воткнем ему копье в одно ухо, а выйдет оно в другое. Очень хорошо. А может быть, это будут глаза. Наверняка зелье слишком сильное, чтобы он намазал им глаза [Лондон 1961, с. 3].

У цьому перекладі повторюються декілька слів і речень. Перший повний повтор словосполучення *може бути, це будуть*, яке змінюється лише кінцівкою. Другий повтор слова *вуха*, яке подано у множині змінюється у наступному рядку і подано автором у однині. Та третій повтор слова *очі*, яке повторюється в кінці повтору словосполучення четвертого речення і подано це слово в кінці п'ятого.

На нашу думку перекладач тексту не правильно подав переклад повтору словосполучення *може бути, це будуть*, адже це словосполучення дослівний переклад і звучить як тавтологія.

«I want one hundred beaver skins». (Makamuk sneered) «I want one hundred pounds of dried fish». (Makamuk nodded, for fish were plentiful and cheap). «I want two sleds – one for me and one for my furs and fish»

«Я хочу получить сотню бобровых шкур. — Макамук насмешливо усмехнулся. — Я хочу получить сотню фунтов сушеной рыбы. — Макамук кивнул головой, рыбы было вдоволь, и она мало чего стоила. — Я хочу получить двое нарт, одни для меня и вторые для моих мехов и рыбы» [Лондон 1961, с. 4].

Цей приклад є різновидом повтору який є композиційним стиком, який складається в повторенні в новому реченні або його частини слів і смислових

груп, які закінчують попереднє речення. Як ми бачимо, автор в цьому прикладі використав конструкцію повтору, а саме *я хочу отримати* в кожному новому реченні прямої мови. Також в цьому прикладі повторюється множинне слово *риби*.

Та ще один повтор є в оригіналі прикладу *one for me and one for my*. Звісно, було б недоцільним перекласти цей приклад як: *одні для мене і одні для мого...* Знову ж правильним перекладом, в якому враховується стилістична функція композиційного стику, буде «*одні для мене і другі для мого...*». Як бачимо, перекладачка відмовилася від дослівного перекладу, що звичайно є правильним, бо такий повтор ускладнив би синтаксис українського уривка, аж ніяк не передавши ритмічності англійського оригіналу.

Також в тексті найчастіше можна простежити полісиндетон, це один із різновидів повтору, наприклад:

Once more he saw Paris, and dreary London, and gay Vienna, and Rome.

Вновь Субьенков видел перед собой Париж, сумрачный Лондон, веселую Вену, Рим [Лондон 1961, с. 4].

Але як бачимо в перекладі не простежується службового елементу союзу *and*. На нашу думку, для зв'язки між однорідними членами речення Грібанова не використала союз для того, щоб полегшити уявлення про одночасність описуваних країн, які перед собою бачив головний герой.

Ще один приклад повтору де зустрічається полісиндетон приведемо:

He remembered his mother and his father, and the little spotted pony, and the French tutor who had taught him dancing and sneaked him an old worn copy of Voltaire.

Он представил себе мать и отца, своего маленького, в яблоках, пони, гувернера-француза, который учил его танцам и однажды тайком принес ему старый, затрепанный томик Вольтера [Лондон 1961, с. 2].

В цьому перекладі простежується переклад союзу *and*, але всього двічі. Але найголовніший повтор в цьому реченні – це повтор особистого

займенника в англійському оригіналі. Він простежується як на початку самого речення так і ще декілька разів у всьому уривку. Але як ми бачимо, що в оригіналі автор змінює особистий займенник на присвійний займенник двічі і двічі на займенник непрямого відмінку. В перекладі це простежується лише двічі.

Так само в тексті Д. Лондона ми стикаємося з синтаксичним паралелізмом в межах речення або абзацу.

Найпростішим випадком синтаксичного паралелізму є речення з однорідними членами, наприклад:

England is a paradise for the well-to-do, a purgatory for the able, and a hell for the poor.

Англія – рай для богачей, чистилище для приспособляющихся и ад для бедняков [Лондон 1961, с. 3].

Зрозуміло, що при перекладі необхідно зберігати симетричну побудову речення з трьома доповненнями, але при перекладі цього не було дотримано.

Отже з вище проведеного аналізу тексту можна зробити такий висновок, що художній переклад відрізняється, наприклад, від технічного тим, що він повинен передавати не лише буквальний зміст тексту. В іншому випадку від читачів вислизне не лише авторський задум, але й настрій книги, світогляд, стиль та особливості мови автора — все, що так важливо під час читання цього тексту.

Тому, читаючи твір, який був перекладений з високою якістю, ми отримуємо лише задоволення, не задумуючись над тим, що текст перекладено з іншої мови. Важливо й те, що сприйняття читачем твору значною мірою залежить від підтексту, національної культури та від інших факторів, тому професіонал завжди має це на увазі. Перекладач, перш ніж взятись до роботи приділяла чимало часу осмисленню оригіналу. Після цього в хід вступили професійні «письменницькі» навички: хороший стиль, вміння грамотно і цікаво писати українською, фантазія, життєвий досвід, мистецтво інтерпретації.

3.3. Функціональність інверсованих виражальних конструкцій

Дослідження інверсії в англійській мові привертало до себе увагу лінгвістів протягом років. Так, різні аспекти інвертованого порядку слів знайшли своє відображення у працях І. Р. Гальперіна, І. В. Арнольда, М. П. Івашкіна, О. М. Мороховського, М. С. Онищенко та ін. Мета цього підрозділу полягає у дослідженні особливостей функціонування інверсії в англійському художньому тексті, а саме Д. Лондона «Втративший обличчя». Характерною рисою англomовного художнього твору є наявність як нейтральних, так і експресивних висловлювань. Останнім часом відбувається зростання інтересу до вивчення інверсії, її видів та функцій в англomовному художньому дискурсі. Відомо, що в англійській мові закріплено фіксований порядок членів речення – це підмет і присудок, і далі другорядні члени речення, але на сьогоднішній день було засвідчено такі випадки, коли на першому місці виявляються інші члени речення, і підмет переставляється на інше місце. Порядок слів може бути змінений з ціллю підсилення певного слова чи групи слів. Мета такого виділення – привернути увагу читача.

Термін інверсія має латинське походження (*inversio* – перевертання; перестановка) і визначається як порушення характерного для англійської мови прямого порядку слів: підмет – присудок [Мороховский 1991, с. 148].

Аналіз наукової літератури з даної проблематики свідчить, що інверсія відноситься до стилістичних синтаксичних засобів, які відображаються у незвичному розташуванні мовних елементів у реченні. Вона слугує одним із домінантних стилістичних засобів для створення емпатичної інтонації. Якщо прямий порядок слів, як правило, не має стилістичного значення, то інверсійний – завжди стилістично значущий. Інверсія можлива лише в експресивній мові. Цей прийом часто використовують письменники. У переважній більшості речень, що покликані подати інформацію, ознайомити читача з подією, присутній характерний прямий порядок слів. У свою чергу, у реченнях, що мають викликати певні емоції, оцінку, зустрічається

зворотній порядок слів – інверсія. Такий тип речень у художньому тексті покликаний привертати увагу читача до певних подій та викликати певні емоції.

Залежно від форми виділяють повну інверсію, за якої весь присудок передує підмету і часткову, коли перед підметом стоїть лише частина присудка, в ролі якого виступає допоміжне дієслово. З точки зору функціональних особливостей виділяють граматичну та стилістичну, або підсилювальну інверсію. Граматична інверсія служить для формування деяких комунікативних типів речень, наприклад: *Can I help you?* Граматична інверсія є найбільш поширеною в реченнях з формальним підметом *there*: *There is no snakes on the beach*, а також загальних і спеціальних питань, що, як правило, вимагають часткову інверсію: *How long ago did it happen?* Стилiстична інверсія зумовлена навмисним порушенням прямого порядку членів речення з метою емоційного або смислового виділення певного елемента, зв'язування окремих частин речення та збереження тривалості думки. Речення зі стилістичною інверсією, при якій порушення прямого порядку слів супроводжується винесенням певного елемента речення в початкову позицію, яка для нього не є типовою: *Never had he been so fond of this body of his...* (речення з обставиною часу, вираженою прислівником *never* в початковій позиції) [Мороховский 1991, с. 148].

Існують різні моделі, які представляють стилістичну інверсію, але у нашому дослідженні ми візьмемо за основу моделі стилістичної інверсії, які представляє О. М. Мороховський:

- 1) предикатив (часто з дієсловом–зв'язкою), який виражений іменником або займенником, передує підмету;
- 2) присудок, виражений дієсловом, передує підмету;
- 3) прямий додаток займає початкову позицію;
- 4) прийменниковий додаток займає початкову позицію;
- 5) означення, виражене прикметником, займає кінцеву позицію;

б) обставинні слова, що зазвичай стоять після присудка, займають початкову позицію [Мороховский 1991, с. 148].

Також науковці виділяють наступні види інверсії: локальна, оклична, інверсія для рівноваги, заперечна, інверсія з *there*, інверсія в питаннях, інверсія зі сталими структурами. Найпоширенішими видами інверсії є:

1) локальна, якщо на початку речення стоїть обставина місця, то в реченні можливий інвертований порядок слів(присудок стоїть перед підметом). Часто це явище має місце, коли підмет вводить нову особу або предмет, при цьому, член речення, який є ремою, знаходиться після обставини місця;

2) оклична, де на першому місці в реченні стоїть головне слово, яке несе емоційне навантаження. Цей вид інверсії підкреслює ступінь реакції на ту чи іншу подію;

3) інверсія з *there*, де після цієї структури стоїть іменник зі словами, які до нього відносяться, а потім обставина місця або часу. В реченнях такого типу максимально відвертається увага від другорядних суб'єктів та використовуються різноманітні лексичні, стилістичні та синтаксичні засоби для виділення суб'єкта;

4) інверсія в питаннях, в яких промовець хоче впевнитися в правильності свого речення, у зв'язку з чим такі питання вимовляються з підвищеною інтонацією.

У цьому підрозділі ми дослідили особливості функціонування інверсії у творах Д. Лондона «Втративший обличчя». Автор часто використовував прийом стилістичної інверсії в описах головних героїв для того, щоб створити портрети героїв та у висловленні їхніх думок.

Аналіз прикладів інвертованого порядку слів дозволив виділити наступні та види інверсії:

«*On the crazy boats of the fur-thieves, Fate had been driving him to this end*». Прийменниковий додаток займає початкову позицію. Автор використав

прийом інверсії в описі для того, щоб придати більшого окрасу тієї місцевості куди саме вела героя його доля.

«*Only had they encountered the same impregnable wall of savagery*». В цьому реченні прислівник *only* на спочатку речення був використаний автором для того, щоб підкреслити всю історію ситуації, яка відбувалася у героїв розповіді під час їхньої подорожі.

«*There had been no chance to escape*». В реченні такого типу, як ми зазначали вище, максимально відвертається увага від другорядних суб'єктів та використовується засіб для виділення емоційного окрасу ситуації, яку передає автор читачеві. Адже до цього автор наголошує на тому, що головний герой потрапив в дуже скрутну ситуацію і саме цим прикладом підкреслює, що шансів не було більше у героя.

Ah, there it was that the long trail began. В даному реченні як ми бачимо подано приклад окличної інверсії, де на першому місці в реченні стоїть головне слово, яке несе емпатичне навантаження. Цей вид інверсії підкреслює ступінь реакції на ту чи іншу подію;

There had been no outlet for escape, and he could not go back the way he had come, for the mines and the knout awaited him. Тут як ми бачимо інверсія наведена з *there* і тому можемо затвердити, що речення такого типу максимально відвертає увагу від другорядних суб'єктів та використовує різноманітні лексичні, стилістичні та синтаксичні засоби для виділення суб'єкта.

There were Indians that ran away, and when they were caught they were brought back and spread-eagled before the fort, where they and their tribe learned the efficacy of the knout. У цьому прикладі присудок, виражений дієсловом, передуює підмету і цей тип вказано в класифікації різних моделей інверсії О. М. Мороховським.:

There is no such medicine. Оборот *there is* використовується для вказівки на те, що в певному місці знаходиться або існує особа (в нашому прикладі це

головний герой Якага). У реченні він йде на першому місці, потім іменник і відносяться до нього слова, а потім обставина.

Отже, в ході дослідження було виявлено, що інвертований порядок слів англійському художньому тексті використовується в монологіях та діалогах героїв. З'ясовано, що найпоширенішими моделями стилістичної інверсії є модель прийменникового додатку, що займає початкову позицію і модель, коли обставинні слова, що зазвичай стоять після присудка, займають початкову позицію. Найпоширенішим видом інверсії є використання окличної інверсії, мета якої полягає у підкресленні ступеню реакції на ту чи іншу подію.

Аналіз моделей та видів стилістичної інверсії показав, що інверсія використовується завжди з певною комунікативною метою, а саме: для визначення наявності когось або чогось, для виділення різних якостей героїв, для підкреслення та підсилення ставлення автора до героїв твору, а також, щоб зробити вислів більш експресивним та емоційно значущим.

РОЗДІЛ 4

ОХОРОНА ПРАЦІ ТА БЕЗПЕКА У НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЯХ

Охорона праці людини є невід'ємною частиною на всіх стадіях трудового процесу незалежно від виду професійної діяльності. Належним чином організовані умови праці мають надзвичайно важливе значення, оскільки впливають на здоров'я і працездатність людини, на ставлення до роботи і задоволення нею. Вони можуть зумовити ефективність праці, підвищення її продуктивності або, навпаки, суттєво погіршити можливості працівника виконувати свої трудові функції.

Безпека життєдіяльності та охорона праці під час написання дипломної роботи «Стилістичний синтаксис англійської художньої прози в аспекті перекладу» стосується праці перекладача в офісних приміщеннях що, зокрема, пов'язані з роботою на персональному комп'ютері, ноут- та нетбуках, ксероксах, принтерах та сканерах. Під час роботи із зазначеними технічними засобами важливо дотримуватись відповідних організаційно-технічних та гігієнічно-санітарних вимог, що забезпечують високу продуктивність та безпеку такої діяльності.

Основним завданням даного розділу дипломної роботи є виокремлення та врахування особливостей проведення наукових правових досліджень, які ґрунтуються на поєднанні знань про охорону праці в галузі перекладознавства та охорону праці при підготовці кваліфікаційних робіт.

Розділ «Охорона праці та безпека у надзвичайних ситуаціях» містить аналіз умов праці перекладача, обґрунтовує організаційно-технічні заходи, які гарантують безпеку виконання дипломної роботи та роботу перекладача в офісному приміщенні, обґрунтовує можливі надзвичайні ситуації та заходи їх запобігання.

4.1. Аналіз потенційних небезпек

Тема дипломної роботи «Стилістичний синтаксис англійської художньої прози в аспекті перекладу». Роботи при її виконанні проводяться в офісному приміщенні. Основними потенційними небезпеками при проведенні цих робіт є такі:

- ураження електричним струмом, у наслідок несправності електрообладнання, яке використовується під час виконання трудових обов'язків, невиконання правил техніки безпеки при користуванні електричним обладнанням, що може призвести до електротравм різного ступеню або навіть до летального наслідку;

- механічне травмування в наслідок не раціонального розташування робочих місць;

- нервово-психічні навантаження, через специфічність роботи працівників гуманітарної сфери, яка передбачає постійний контакт з клієнтами, колегами по роботі, керівництвом, контрагентами при вирішенні робочих питань (деякі з них можуть бути конфліктними, суперечливими). Подібний характер роботи може викликати емоційний дискомфорт, внутрішнє роздратування та емоційну нестабільність під час короткотривалих певних негативних ситуацій, що може призвести до захворювань нервової системи, зниження насаги на працю та стресових станів;

- кістково-м'язові порушення, у зв'язку з тривалим статичним напруженням м'язів спини, шиї, рук і ніг, що призводить до ушкодження опорно-рухового апарату;

- негативний вплив електромагнітних, в тому числі і рентгенівських випромінювань при використанні моніторів персональних комп'ютерів (далі ПК) з електронно-променевою трубкою, що призводить до погіршень зору, зниження імунітету;

- недостатнє або надмірне освітлення робочих місць, в зв'язку з несправністю, або хибним вибором освітлювальних приладів, в зв'язку з

неправильним розташуванням робочих місць по відношенню до джерел природного та штучного освітлення, що призводить до погіршення зору або ефекту засліплення;

- підвищений рівень шуму, який створюється перетворювачем напруги електронно-обчислювальної машини (далі ЕОМ), її технічною периферією, а також людьми, що працюють у приміщенні, і який призводить до погіршення слуху;

- незадовільні параметри мікроклімату робочого місця, у зв'язку із відсутністю приладів, що забезпечують необхідний повітряобмін та опалювальної системи, які можуть викликати загальні захворювання;

- вірогідність загоряння, в зв'язку з використанням несправного електрообладнання, обігрівачів з відкритим теном, недотриманням, або порушенням правил протипожежної безпеки, відсутністю систем пожежної сигналізації і пожежогасіння, що призводить до пожежі;

- неправильні дії персоналу в умовах надзвичайних ситуацій, які призводять до паніки та загибелі людей;

- хвороботворна дія мікроорганізмів, внаслідок не дотримання правил санітарної гігієни приміщень, що може призвести до захворювань інфекційної природи;

- підвищені статичні навантаження користувачів ПК та «тунельний синдром» або синдром зап'ястного клапана пов'язані з тривалим перебуванням в однотипній позі положенні «сидячи», повторення однотипних рухів кистями рук при роботі з ПК при низькій ергономічності пристроїв введення інформації, що може призвести до ушкоджень опорно-рухового апарату «синдром тривалих статичних навантажень» (СТСН) та защемлення нерва в зап'ястному каналі.

- при введенні даних кількість дрібних стереотипних рухів кистей і пальців рук за робочий час може перевищити 60 тис., що є небезпечним. Кожне натискання на клавішу сполучено зі скороченням м'язів та сухожилля, внаслідок чого можуть розвитися хворобливі запальні процеси. Запальні

процеси тканин сухожиль (тенденіти) одержали загальну назву «травма повторюваних навантажень».

- можливість отруєння хімічними речовинами, які виділяються у повітря робочої зони при роботі з ПК та іншою офісною технікою. Озон сильно подразнює слизову оболонку носа, очей і горла та може призвести до ракових захворювань як канцерогенна речовина. Крім того технологія виготовлення ПК передбачає використання покриттів на основі лаків, фарб, пластиків. При роботі ПК нагріваються, що сприяє збільшенню концентрації у повітрі шкідливих речовин таких як формальдегід, фенол, аміак, двоокис вуглецю.

4.2. Заходи по забезпеченню безпеки

У приміщенні офісу, в якому перебувають перекладачі, застосовується широке різноманіття електроприладів: персональні комп'ютери, принтери, ксерокси, факси, освітлювальні прилади, кондиціонери, побутові електроприлади тощо. Небезпека ураження електричним струмом при використанні цих приладів з'являється при недотриманні заходів обережності, а також при відмові або несправності цього обладнання. Наслідки ураження електричним струмом залежать від багатьох факторів: опору організму, величини, тривалості дії, роду і частоти струму, шляхів його проходження через життєво важливі органи, умов зовнішнього середовища.

Для запобігання ураження електричним струмом встановлено електроустаткування, яке відповідає вимогам: ПУЕ («Правила устрою електроустановок») і ГОСТ 12.1.030-81 (2001) «ССБТ. Электробезопасность. Защитное заземление, зануление», величина опору захисного заземлення електрообладнання приміщення – 4 Ом; НПАОП 40.1-1.32-01 «Правила устройства электроустановок. Электрооборудование специальных установок», приміщення, в якому розташовуються ЕОМ, різноманітне

устаткування, відноситься до класу пожежебезпечної зони П-Па, тому передбачений мінімальний ступінь захисту ізоляції обладнання IP44; ГОСТ 12.1.009-76 (1999) «ССБТ. Электробезопасность. Термины и определения» обладнання офісу має подвійну ізоляцію, яка складається з робочої та додаткової ізоляції; ГОСТ 12.2.007.0-75* (2001) «ССБТ. Изделия электротехнические. Общие требования безопасности» ЕОМ, периферійні пристрої ЕОМ та устаткування для обслуговування, ремонту та налагодження ЕОМ по способу захисту людини від ураження електричним струмом, належать до І класу, оскільки мають подвійну ізоляцію, елемент для заземлення та провід для приєднання до джерела живлення, що має заземлюючу жилу і вилку з заземлюючим контактом. Експлуатація електроустановок і електроустаткування проводиться відповідно до НПАОП 40.1-1.01-97 «Правила безпечної експлуатації електроустановок» та НПАОП 40.1-1.21-98 «Правила безпечної експлуатації електроустановок споживачів».

Ймовірність механічного травмування може виникнути внаслідок не раціонального розташування робочих місць, захаращення робочих місць або у зв'язку з недбалістю та неухважністю обслуговуючого персоналу. Для виключення травматизму згідно ДСанПіН 3.3.2.007-98 «Державні санітарні правила і норми роботи з візуальними дисплейними терміналами електронно-обчислювальних машин» зроблено більш зручне та раціональне розташування робочих місць, таким чином збільшена відстань між ними, яка відповідає нормованим значенням (площа на одне робоче місце має становити не менше ніж $6,0 \text{ м}^2$, а об'єм не менше ніж $20,0 \text{ м}^3$).

У зв'язку із стресовими ситуаціями та нервово-емоційними навантаженнями у працівників може виникнути ймовірність захворювань загально-невротичного характеру. Нервові напруження впливає на серцево-судинну систему, збільшуючи артеріальний тиск і частоту пульсу, а також на терморегуляцію організму та емоційні стани працівника. Боротьба зі втомою, в першу чергу, зводиться до покращення санітарно-гігієнічних умов

виробничого середовища (ліквідація забруднення повітря, шуму, вібрації, нормалізація мікроклімату, раціональне освітлення тощо).

З метою зниження нервово-емоційного напруження, стомлення зорового аналізатора, поліпшення мозкового кровообігу, подолання несприятливих наслідків гіподинамії, запобігання втоми, згідно ДСанПіН 3.3.2.007-98 «Державні санітарні правила і норми роботи з візуальними дисплейними терміналами електронно-обчислювальних машин» для робітників із застосування ЕОМ, передбачені регламентовані перерви для відпочинку тривалістю 15 хвилин через кожні дві години, а також обладнані побутові приміщення для відпочинку під час роботи, кімната психологічного розвантаження. В кімнаті психологічного розвантаження передбачені пристрої для приготування й роздачі тонізуючих напоїв, а також місця для занять фізичною культурою.

Для оптимізації відносин у колективі проводяться тренінги з залучанням психологів на теми: «Адаптація у новому колективі», «Поведінка в суспільстві».

Для запобігання кістково-м'язових порушень у зв'язку з тривалим статичним напруженням м'язів спини, шиї, рук і ніг необхідно виконувати фізичні вправи 2-3 рази протягом робочого часу.

Для запобігання «тунельного синдрому» робоче місце має бути зручним і ергономічно продуманим. Працюючи з клавіатурою, необхідно дотримуватись наступних правил:

- стежити, щоб кут згину руки в лікті був прямим, тобто 90 °;
- забезпечити оптимальну висоту клавіатури від підлоги – 65-75 см;
- користуватись ергономічними і зручними мишею та клавіатурою;
- мати можливість регулювання положення і нахилу клавіатури (відстань від поверхні стола до середини клавіатури – не більше 30 мм, кут підйому клавіатури – від 2 ° до 15 °);

- комп'ютерна миша не повинна лежати на краю стола, щоб долонь при роботі не звисала, а була прямою і розслабленою; Лікоть руки також повинен лежати на столі;
- добрим профілактичним заходом є опора для зап'ястя під час роботи. Нею може служити килимок для миші, клавіатура спеціальної форми, силіконові подушечки, вмонтовані в стіл;
- робочий стілець або крісло обов'язково повинні мати підлокітники.

4.3. Заходи по забезпеченню виробничої санітарії та гігієни праці

Внаслідок роботи за ПК, на фізіологію людини негативно впливають електромагнітні випромінювання. Щоб зменшити наслідки впливу на людину та знизити негативні показники у робочій зоні до допустимих значень, згідно з ГОСТ 12.2.007.0-75 «Изделия электротехнические. Общие требования безопасности», вироби, які створюють електромагнітні поля, повинні мати захисні елементи (екрани, поглиначі і т.д.). Вимоги до захисних елементів повинні бути вказані в стандартах та технічних умовах на конкретні види виробів. Згідно з НПАОП 0.00-1.28-10 «Правила охорони праці під час експлуатації електронно-обчислювальних машин» та ДСанПіН 3.3.2.007-98 «Державні санітарні правила і норми роботи з візуальними дисплейними терміналами електронно-обчислювальних машин», на робочих місцях обладнаних ПК встановлені рідкокристалічні монітори, які не є джерелами рентгенівського та електромагнітного випромінювань.

Рівні звукового тиску в октавних смугах частот, рівні звуку та еквівалентні рівні звуку на робочих місцях приміщення відповідають вимогам ДСанПіН 3.3.2.007-98 «Державні санітарні правила і норми роботи з візуальними дисплейними терміналами електронно-обчислювальних машин» та ДСН 3.3.6.037-99 «Санітарні норми виробничого шуму, ультразвуку та інфразвуку». Зниження рівня шуму в приміщенні здійснено за допомогою:

- використання більш сучасного обладнання; розташування принтерів та різноманітного устаткування колективного користування на значній відстані від більшості робочих місць працівників;
- переведення жорсткого диска в режим сну (Standby), якщо комп'ютер не працює протягом визначеного часу;
- використання блоків живлення ПК з вентиляторами на гумових підвісках.

Неправильне проектування або несправність систем опалення та вентиляції в приміщенні офісу може призвести до негативних впливів на здоров'я працівників у вигляді простудних захворювань, перегрівань, проблем із дихальними шляхами тощо.

Метеорологічні умови в приміщенні офісу – температура повітря, відносна вологість повітря й швидкість його переміщення відповідають встановленим санітарно-гігієнічним вимогам ДСН 3.3.6.042-99 «Державні санітарні норми мікроклімату виробничих приміщень» і ГОСТ 12.1.005-88 (1991) «ССБТ. Общие санитарно-гигиенические требования к воздуху рабочей зоны». Роботи в офісному приміщенні, належать до категорії Іб – легка робота, тому передбачені наступні оптимальні значення параметрів мікроклімату:

- у холодний період року: температура 21-23°C; відносна вологість: 40-60%; швидкість переміщення повітря: 0,1 м/с;
- у теплий період року: температура 22-24°C; відносна вологість: 40-60%; швидкість переміщення повітря: 0,2 м/с.

Забезпечення таких параметрів мікроклімату досягається оснащенням приміщень пристроями кондиціонування, вентиляції та дезодорації повітря, системами опалювання.

Оптимальні рівні позитивних (n+) і негативних (n-) іонів у повітрі приміщення з ВДТ відповідають вимогам ГН 2152-80 «Санітарно-гігієнічні норми допустимих рівнів іонізації повітря виробничих та громадських приміщень» і становить: n+=1500-30000 (шт. на 1см³); n- = 3000-5000 (шт. на

1см³). Підтримку оптимального рівня легких позитивних і негативних аероіонів у повітрі на робочих місцях забезпечуються за допомогою біполярних коронних аероіонізаторів.

Дотримання вимог цих документів досягається оснащенням приміщень і транспортних засобів пристроями кондиціонування і вентиляції, дезодорації повітря, опалювання.

Для запобігання хвороботворної дії мікроорганізмів на людину проводиться повсякденне вологе прибирання приміщень, їх періодичне провітрювання в періоди загострення інфекційної обстановки виконуються щоденні додаткові заходи:

- кварцювання;
- вологе прибирання з використанням антисептичних препаратів;
- дотримання правил особистої гігієни.

Для запобігання виділення шкідливих та небезпечних речовин у повітря робочої зони при роботі ПК слід дотримуватися таких вимог:

- експлуатація усіх складових ПК та оргтехніки повинна здійснюватися згідно з рекомендованими режимами. В першу чергу це стосується теплових режимів;

- у разі виявленої несправності слід припинити використання обладнання;

- влаштування штучної та природної вентиляції у приміщеннях, де експлуатується ПК, згідно СНиП 2.04.05. – 91 «Отопление, вентиляция и кондиционирование воздуха. Нормы проектирования.»

Основними причинами недостатньої або надмірної освітленості робочих місць є несправність або хибний вибір освітлювальних приладів, неправильне розташування робочих місць по відношенню до джерел освітлення.

Незадовільна освітленість на робочому місці або на робочій зоні може бути причиною зниження продуктивності та якості праці, отримання травм. Недостатнє або надмірне освітлення викликає зоровий дискомфорт, що

виражається у відчутті незручності або напруженості. Тривале перебування в умовах зорового дискомфорту призводить до розсіювання уваги, зменшення зосередженості, зоровій і загальній втомі.

У офісному приміщенні, згідно ДБН В.2.5-28-2006 «Інженерне обладнання будинків і споруд. Природне і штучне освітлення» передбачене природне та штучне освітлення. Природне освітлення здійснено через світлові прорізи, які забезпечують коефіцієнт природної освітленості (КПО) не нижче 1,5%. Для захисту від прямих сонячних променів, які створюють прямі та відбиті відблиски на поверхні екранів і клавіатури, передбачено сонцезахисні пристрої, на вікнах встановлені жалюзі або штори.

Штучне освітлення в приміщенні здійснено системою загального рівномірного освітлення. Значення освітленості на поверхні робочого столу в зоні розміщення документів становить 300 лк. Як джерела штучного освітлення в приміщенні застосовуються люмінесцентні лампи типу ЛБ. На основі вихідних даних розрахуємо освітленість приміщення:

Вихідні дані до розрахунку:

Розміри приміщення (А x В x Н), м	Тип світильника	L/h	Колір стелі, стін, підлоги ($\rho_{ст}$, $\rho_{с}$, $\rho_{п}$), %
18 x 11 x 3,2	ЛВО (растровий)	1,4	50%, 30%, 10%

1. Розраховуємо кількість рядів світильників у приміщенні N_p :

$$N_p = \frac{B}{(H - h_p) \cdot [L/h]} = \frac{6}{(3,2 - 0,8) \cdot 1,4} = 2 \text{ шт.}$$

2. Визначаємо максимально припустиму відстань між рядами світильників L_{max} :

$$L_{max} = \frac{B}{N_p} = \frac{6}{2} = 3 \text{ м,}$$

3. Визначаємо значення індексу приміщення i , що характеризує співвідношення розмірів освітлювального приміщення і висоти розміщення світильників:

$$i = \frac{A \cdot B}{(H - h_p) \cdot (A + B)} = \frac{10 \cdot 6}{2,4 \cdot (10 + 6)} = 1,56;$$

4. Визначаємо значення коефіцієнта використання світлового потоку η , створюваного світильниками вибраного типу, в залежності від виду джерела світла, типу обраного світильника, коефіцієнтів відбиття поверхонь приміщення та індексу приміщення – 50%

5. Визначаємо сумарний світловий потік освітлювальної установки у даному приміщенні Φ_{Σ} :

$$\Phi_{\Sigma} = \frac{E_H \cdot A \cdot B \cdot k_z \cdot z}{\eta} = \frac{300 \cdot 10 \cdot 6 \cdot 1,4 \cdot 1,1}{50\%} = 55440 \text{ лм};$$

6. Визначаємо умовну загальну кількість світильників у приміщенні $N_{\text{св}}^i$:

$$N_{\text{св}}^i = \frac{A \cdot B}{L_{\text{max}}^2} = \frac{60}{3^2} = 7 \text{ шт};$$

7. Розраховуємо світловий потік умовного джерела світла $\Phi_{\text{л}}^i$:

$$\Phi_{\text{л}}^i = \frac{\Phi_{\Sigma}}{N_{\text{л}}^i} = \frac{55440}{28} = 1980 \text{ лм};$$

$$N_{\text{л}}^i = N_{\text{св}}^i \cdot n = 7 \cdot 4 = 28 \text{ шт};$$

8. Вибираємо тип стандартної лампи з найближчим значенням фактичного світлового потоку лампи $\Phi_{\text{л}}$, і знаходимо коефіцієнт m (співвідношення між розрахунковим світловим потоком лампи $\Phi_{\text{л}}^i$ та фактичним світловим потоком вибраної стандартної лампи $\Phi_{\text{л}}$):

$$m = \frac{\Phi_{\text{л}}^i}{\Phi_{\text{л}}} = \frac{1980}{1200} = 1,65;$$

9. Визначаємо оптимальну (фактичну) кількість світильників у приміщенні $N_{св}$:

$$N_{св} = N_{св}^i \cdot m = 7 \cdot 1,65 = 12 \text{ шт};$$

10. Визначаємо фактичну кількість ламп у приміщенні N_l :

$$N_l = N_{св} \cdot n = 12 \cdot 4 = 48 \text{ шт};$$

11. Визначаємо загальну розрахункову освітленість E_p у приміщенні, що створюється при застосуванні стандартних ламп:

$$E_p = \frac{\Phi_l \cdot N_l \cdot \eta}{A \cdot B \cdot k_z \cdot z} = \frac{1200 \cdot 48 \cdot 0,5}{10 \cdot 6 \cdot 1,4 \cdot 1,1} = 311,69 \text{ лк}.$$

4.4. Заходи з пожежної безпеки

Горінням називається складний фізико-хімічний процес взаємодії горючої речовини та окислювача, який супроводжується виділенням тепла та випромінюванням світла.

Процес горіння призводить до пожежі. Пожежа – неконтрольоване горіння поза спеціальним вогнищем, що розповсюджується в часі і просторі.

Комплекс протипожежних заходів для офісного приміщення обладнаного ПК з ВДТ розроблений згідно вимог НАПБ А.01.001-2014 «Правила пожежної безпеки в Україні».

Виходячи з аналізу речовин та матеріалів, які використовуються при роботі у приміщенні обладнаному ПК з ВДТ:

- згідно ДСТУ EN 2:2014 «Класифікація пожеж (EN 2:1992, EN 2:1992/A1:2004, IDT)» у офісному приміщенні обладнаному ПК з ВДТ можлива пожежа класів – А (пожежа, що супроводжується горінням твердих матеріалів) та Е (горіння електроустановок, що перебувають під напругою до 1000 В);

- відповідно до вимог ДСТУ Б В.1.1-36:2016 «Визначення категорій приміщень, будинків та зовнішніх установок за вибухопожежною та пожежною небезпекою», воно належить до категорії «Д» з пожежної небезпеки – простір у приміщенні, у якому перебувають тверді горючі речовини та матеріали.

Оскільки офісне приміщення обладнане ПК з ВДТ належить до категорії «Д» з пожежної небезпеки, тому відповідно до вимог ДБН В.1.1-7:2016 «Пожежна безпека об'єктів будівництва. Загальні вимоги» воно має II ступінь вогнестійкості.

Обладнання, силові та освітленні мережі офісного приміщення обладнаного ПК з ВДТ відповідають вимогам пожежної безпеки, оскільки виконані відповідно до вимог НПАОП 40.1-1.32-01 «Правила будови електроустановок. Електрообладнання спеціальних установок», та мають ступінь захисту ізоляції обладнання IP44 яка відповідає класу пожежанебезпечної зони П-Па до якої належить приміщення.

З технічних та організаційних заходів запобігання пожеж в офісному приміщенні обладнаному ПК з ВДТ передбачені наступні протипожежні заходи:

- згідно вимог ДБН В.2.5-56:2014 «Системи протипожежного захисту», в офісному приміщенні обладнаному ПК з ВДТ встановлена система пожежної й охоронної сигналізації «Сигнал-ВК6». Яка забезпечує виявлення теплових і димових ознак пожежі і місця виникнення пожежі з точністю до місця розміщення датчика;

- оскільки офісне приміщення що обладнане ПК з ВДТ має площу 60 м², тому відповідно до вимог п. 5 розділу VI «Вибір типу та необхідної кількості вогнегасників», «Правил експлуатації та типових норм належності вогнегасників», затверджених наказом МВСУ 15.01.2018 № 25 та зареєстрованих в МЮУ 23.02.2018 р. за № 225/31677 для гасіння електроустановок, що знаходяться під напругою, передбачені вуглекислотні вогнегасники типу ВВК-3,5 у кількості 3 штуки (з розрахунку один

вогнегасник с величиною заряду вогнегасної речовини 3 кг. і більше, на 20 м² площі приміщення). Додатково, на кожному поверсі будівлі, в якій розміщене приміщення обладнане ПК з ВДТ, передбачене два переносних порошкових вогнегасника – ВП-5. Відстань між вогнегасниками та місцями можливих загорянь не перевищує 10 м.

4.5. Заходи по забезпеченню безпеки у надзвичайних ситуаціях

Згідно ст. 79 КЦЗУ від 02.10.2012 № 5403-VI, проведення аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт:

1. Проведення аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт під час ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій здійснюється безоплатно.
2. Проведення аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт з ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій у мирний час та в особливий період включає:
 - організацію та управління аварійно-рятувальними та іншими невідкладними роботами;
 - розвідку районів, зон, ділянок, об'єктів проведення робіт з ліквідації наслідків надзвичайної ситуації;
 - визначення та локалізацію зони надзвичайної ситуації;
 - виявлення та позначення районів, які зазнали радіоактивного, хімічного забруднення чи біологічного зараження (крім районів бойових дій);
 - прогнозування зони можливого поширення надзвичайної ситуації та масштабів можливих наслідків;
 - ліквідацію або мінімізацію впливу небезпечних чинників, які виникли внаслідок надзвичайної ситуації;
 - пошук та рятування постраждалих, надання їм екстреної медичної допомоги і транспортування до закладів охорони здоров'я;
 - евакуацію або відселення постраждалих;

- виявлення та знешкодження вибухонебезпечних предметів;
- санітарну обробку населення та спеціальну обробку одягу, техніки, обладнання, засобів захисту, будівель, споруд і територій, які зазнали радіоактивного, хімічного забруднення чи біологічного зараження;
- надання медичної допомоги постраждалим, здійснення санітарно-протиепідемічних заходів, забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення в районі виникнення надзвичайної ситуації та місцях тимчасового розміщення постраждалих;
- запровадження обмежувальних заходів, обсервації та карантину;
- надання психологічної та матеріальної допомоги постраждалим, проведення їх медико-психологічної реабілітації;
- забезпечення громадського порядку в зоні надзвичайної ситуації;
- проведення першочергового ремонту та відновлення роботи пошкоджених об'єктів життєзабезпечення населення, транспорту і зв'язку;
- здійснення заходів соціального захисту постраждалих внаслідок надзвичайних ситуацій;
- проведення інших робіт та заходів залежно від характеру та виду надзвичайної ситуації.

3. Авіаційний пошук і рятування постраждалих внаслідок аварії (катастрофи) повітряного судна здійснюється суб'єктами забезпечення цивільного захисту відповідно до компетенції. Організація пошуку та рятування таких постраждалих покладається на центральний орган виконавчої влади, який забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері цивільного захисту.

4. Аварійно-рятувальні та інші невідкладні роботи проводяться відповідно до порядку, що визначається інструкціями, правилами, статутами, іншими нормативними документами щодо дій у надзвичайних ситуаціях, які затверджуються відповідними центральними органами виконавчої влади.

5. Аварійно-рятувальні та інші невідкладні роботи, гасіння пожеж проводяться в максимально стислі строки, безперервно до їх повного

завершення, з найбільш повним використанням можливостей сил і засобів, неухильним дотриманням вимог встановлених режимів робіт та правил безпеки. В окремих випадках з урахуванням вимог статті 103 цього Кодексу для ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій можуть залучатися особи, які навчаються у навчальних закладах цивільного захисту.

6. Матеріальні збитки, завдані внаслідок пошкодження майна під час проведення аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт з ліквідації наслідків надзвичайної ситуації, органами управління та силами цивільного захисту не відшкодовуються.

7. Відшкодування шкоди, заподіяної під час проведення аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт, здійснюється відповідно до глави 17 цього Кодексу.

8. Витрати на проведення окремих аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт, здійснені силами цивільного захисту, можуть бути повністю або частково відшкодовані відповідно до закону.

9. Транспортні засоби аварійно-рятувальних служб, які мають кольорово-графічні позначення встановленого зразка, спеціальні звукові та світлові сигнали, під час прямування до зони надзвичайної ситуації мають право безперешкодного проїзду, позачергового придбання пального та мастильних матеріалів.

10. Пересування автомобільними дорогами великогабаритних та великовагових транспортних засобів до місця проведення аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт з ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій та у зворотному напрямку здійснюється на підставі дозволу уповноваженого підрозділу органів Національної поліції, що видається невідкладно, протягом однієї години, згідно з поданою заявкою, без проведення додаткових процедур погодження.

{Частина одинадцята статті 79 із змінами, внесеними згідно із Законом № 766-VIII від 10.11.2015}

Отже, для того, щоб забезпечити безпеку персоналу та населення в умовах надзвичайної ситуації, потрібно дотримуватися усіх вимог безпеки праці і цивільного захисту в конкретній галузі. А саме, потрібно враховувати новітні теорії, методи і технології з прогнозування надзвичайної ситуації, побудови моделей їх розвитку, визначення рівня ризику та обґрунтування комплексу заходів, спрямованих на відвернення надзвичайної ситуації, захисту персоналу, локалізації та ліквідації їхніх наслідків. Вивчення й вирішення проблем, пов'язаних із забезпеченням здорових і безпечних умов, за яких відбувається праця людини - одне з найважливіших завдань у системах виробництва.

В розділі «Охорона праці та безпека у надзвичайних ситуаціях» був виконаний аналіз потенційно шкідливих та небезпечних чинників, які можуть виникати під час написання дипломної роботи. Визначено заходи, спрямовані на усунення нещасних випадків під час роботи в офісі та написання дипломної роботи.

Розглянуто вимоги санітарних норм щодо контролю параметрів мікроклімату в робочій зоні перекладача та дії користувача ЕОМ в аварійних ситуаціях та пожежі.

В процесі дослідження охорони праці було виконано розрахунки для заходів щодо запобігання поганому освітленню та розраховано кількість необхідних вогнегасників на офісне приміщення площею 60 м².

Комфортні й безпечні умови праці – один з основних факторів, що впливає на здоров'я працівників та продуктивність їхньої праці.

ВИСНОВКИ

Дослідження стилістичного синтаксису є одним з перспективних напрямків перекладознавства, оскільки синтаксис – це одна з найважливіших сфер мови, що сприяє об'єднанню в єдину систему елементів усіх мовних рівнів. Під поняттям стилістичний синтаксис у нашому дослідженні ми розуміємо не просто фіксований, традиційний набір синтаксичних засобів, а сукупність продуктивних і часто вживаних експресивно та емоційно насичених синтаксичних побудов, причому ці мовні одиниці забезпечують особливу виразність тексту та виконують певні стилістичні функції у сприйнятті, розумінні й актуалізації змісту та образів у художньому тексті.

Отже, досліджуючи стилістичний синтаксис в аспекті перекладу ми дійшли до наступних висновків.

По-перше стилістичний синтаксис вивчає функціонування синтаксичних конструкцій у різних функціональних стилях мовлення, їхню стилістичну синонімію, стилістичні функції членів речення, порядку слів у реченні, варіантність синтаксичних зв'язків, між різними членами речення, синтаксичні стилістичні фігури тощо.

Стилістичні прийоми на всіх рівнях мови (фонетика, лексика, синтаксис) створюють тематичну сітку твору, яка реалізовує ідейно-образний задум автора, і яку повинен охопити і відтворити у своєму перекладі перекладач. Стилістичний ефект заснований на встановленні синонімії різних типів синтаксичних конструкцій, одна з яких вирізняється традиційним використанням синтаксичних зв'язків, а друга – їх переосмисленням. Перша з цих конструкцій нейтральна, а друга – експресивна та емоційна.

По-друге, розгляд синтаксичних одиниць при аналізі творчості Джека Лондона набув особливого значення. Його проза вражає різноманіттям та багатством значень, образів, почуттів та емоцій. Такий ефект багатогранності прози уможлиблюється завдяки інтегрованому використанню синтаксичних конструкцій, в межах яких підкреслюються ті смислові нюанси та

нашарування, що мають функціональний характер та стимулюються конкретною ситуацією. При цьому однаковою мірою підкреслюються універсальна інформація та така, що стосується лише конкретної ситуації. Художня проза Д. Лондона вражає своєю динамічністю, інформативністю, образністю та багатогранністю, які виникли, зокрема, через майстерне поєднання різних синтаксичних структур.

З приводу аналізу можна стверджувати, що найпоширенішими засобами синтаксичних конструкцій в творі Д. Лондона є виражальні засоби які пов'язані з надмірним вживанням компонентів мови.

По-третє специфіка перекладу тексту на рівні речення полягає у повному і точному відтворенні всіх його мовних одиниць, що є одиницями перекладу з їх змістовим, структурно-стилістичним та прагматичним навантаженням. Тому, читаючи твір, який був перекладений Б. Грібановою з високою якістю, ми отримуємо лише задоволення, не задумуючись над тим, що текст перекладено з іншої мови. Перекладачка, перш ніж взятись до роботи приділяла чимало часу осмисленню оригіналу. Після цього в хід вступили її професійні «письменницькі» навички: хороший стиль, вміння грамотно і цікаво писати українською, фантазія, життєвий досвід, мистецтво інтерпретації.

SUMMARY

The master work is titled «Stylistic Syntax of the English Fiction in the Aspect of Translation».

The **topicality** of this research is determined by the growing interest in linguistic studies of functional and communicative peculiarities of the literary text, in particular, the study of compositional and speech forms of author's style.

The **aim** of the research is to comprehensively examine the concept of the stylistic syntax of the English fiction in the aspect of translation.

The main objective of the master work involves the following **tasks**:

- to define the key concepts of the work;
- to consider the existing classifications of syntactic stylistic methods;
- to clarify the difficulty in translating syntactic expressions and the applied translation techniques;
- to analyze the ways of translating the syntactic expressive means of language into the target text of J. London's novel "Lost Face".

The object of the research is stylistic syntax. **The subject** of the research is the English expressive means of syntax and the ways of their translation into Ukrainian.

The basic **methods** of the research are the following: structural-typological, functional, comparative, contextual analysis.

The **practical value** of completed work is that the present data may be used in the academic process in higher educational institutions: in the preparation of lectures on linguistics, theoretical grammar and stylistics, in special courses of linguistic orientation, as well as in the preparation of term papers for students of different educational qualification levels on the relevant subject.

The volume and structure of the work. The work contains 87 pages of the typewritten text and consists of an introduction, 4 sections, conclusion and References (totally 69 positions).

Section 1 presents the definition and functionality of the stylistic syntax. It is shown that stylistic syntax is aimed at finding out what expressive value a syntactical unit (sentence or other utterance) possesses.

The main expressive stylistic means include the following techniques: syntactic parallelism; chiasmus; anaphora; epiphora; asyndeton; polysyndetone; ellipsis; aposyopea; parceling; enumeration, etc.

The main functions of syntax is to convey the meaning. In literature, writers utilize syntax and expressive stylistic means to achieve certain artistic effects, like mood, and tone. Expressive stylistic means aim to affect the readers as well as to express the writer's attitude.

Section 2 gives a detailed description of the genre of artistic style, namely the author's narrative and dialogical speech. It also describes and analyzes all syntactic constructions used in J. London's "Lost Face".

Section 3 is devoted to the analysis of the specifics of the target text at the sentence level. For this two basis types of sentences, namely, simple and complex, have been considered. The most common stylistic designs were used by the author in complex sentences. The methods for translating syntactic expressions in general, and inverted structures of syntactic expression means in particular, have been described.

Section 4 describes the fundamentals of occupational health and safety in emergency situations. We have analyzed the potential hazards at the workplace and the measures for providing safety. Here we described the arrangements for fire safety and safety in emergency situations.

In **conclusions**, it should be said that the specific character of translation at the sentence level lies in the complete and accurate reproduction of all the linguistic units, considering their content, structural, stylistic and pragmatic effect.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Адмони В. Г. Размер предложения и словосочетания как явления синтаксического строя // Вопросы языкознания. М., 1966. № 4. С. 111-119.
2. Александровська Т. Б. Відносно синтаксичної самостійності компонентів словосполучення з атрибутивним препозитивним іменником типу *speech sound* // Іноземна філологія : респ. міжвід. зб. Львів, 1972. № 27. С. 12-19.
3. Алпатов В. М. История лингвистических учений. М. : Языки славянской культуры, 2001. 368 с.
4. Амирова Т. А. Из истории лингвистики XX века. М. : ЧеРо, 2001. 106 с.
5. Апресян Ю. Д. Дистрибутивный анализ значений и структурные семантические поля // Лексикограф. сб. 1962. № 5. С. 56-128.
6. Апресян Ю. Д. Идеи и методы современной структурной лингвистики. М. : Просвещение, 1966. 299 с.
7. Арнольд И. В. Лексикология современного английского языка. М. : Высшая школа, 1986. 296 с.
8. Арнольд И. В. Семантическая структура слова в современном английском языке и методика ее исследования. Л. : Просвещение, 1966. 192 с.
9. Арнольд И. В. Стилистика современного английского языка (Стилистика декодирования): учебное пособие для студентов пед. ин-тов по специальности № 2103 «Иностранные языки». Л. : Просвещение, 1981. 295 с.
10. Архипович Т. П. This, that у стилістичному синтаксисі сучасної англійської мови // Іноземна філологія. Л. : Вища шк. Видавництво при Львів. ун-ті, 1976. № 43. С. 26-30.
11. Астафьева И. М. Виды синтаксических повторов, их природа и стилистическое использование : автореф. дис. на получение канд. филол. наук : [спец.] 10.02.04 / 1-й Моск. гос. пед. ин-т ин. яз. М., 1964. 14 с.

12. Базалій Н. В. Семантична // Іноземна філологія : респ. міжвід. зб. Львів : Вища шк. Видавництво при Львів. ун-ті, 1976. № 43. С. 42-49.
13. Білас А. А. Проблема передачі емпізи в англо-українських перекладах // Вісник Київського національного університету ім. Т. Шевченка, 2005. №39. С. 53-56.
14. Бойко Ю. П. Вживання підрядних речень у текстах різних функціональних стилів (на матеріалі англомовної прози та публіцистики) : автореф. дис. на здобуття канд. філол. наук : [спец.] 10.02.04 «Германські мови». Одеса, 2002. 20 с.
15. Вайнер Л. Р. Устойчивость словосочетания и частотность употребления // Статистическая лексикография и учебный процесс. К. : Высш. шк., 1990. С. 77-85.
16. Васильевская О. В. Творчество Стивена Крейна. М. : Наука, 1967. 126 с.
17. Вердиева З. Н. Семантические поля в современном английском языке. М. : Высш. шк., 1986. 120 с.
18. Виноградов В. В. Вопросы синтаксиса английского языка. Л. : Просвещение, 1967. 136 с.
19. Гак В. Г. К проблеме семантической синтагматики // Проблемы структурной лингвистики. М. : Наука, 1972. С. 381-382.
20. Гальперин И. Р. Очерки по стилистике английского языка. М. : Из-во лит. на ин-х яз., 1958. 528 с.
21. Гальперин И. Р. Очерки по стилистике английского языка : Опыт систематизации выразительных средств. Изд. 2-е, испр. М. : Книжный дом «ЛИБРОКОМ», 2012. 376 с.
22. Гвоздей А. Н. Очерки по стилистике русского языка. М. : Просвещение, 1956. 271 с.
23. Головин Б. Н. Язык и стилистика. М. : Просвещение, 1971. 190 с.

24. Гульт І. М. Функціонування прогресивних іменникових фраз у текстах художньої прози (на матеріалі англійської мови) // Вісн. Луганськ. Держ. пед. ун-ту ім. Т. Г. Шевченка. Сер. «Філол. Науки». 2003. № 3. С. 90-95.
25. Дем'яненко О. Ф. Про методи дослідження словосполучення // Мовознавство. Львів, 1981. № 1. С. 14-19.
26. Дем'яненко О. Ф. Стилiстичні особливості речень і словосполучень у ранніх оповідах І. Франка // Іван Франко. Статті і матеріали. Львів : Вища шк. Видавництво при Львів. ун-ті, 1964. №.11. С. 33-39.
27. Дианова Е. М. Анализ семантической структуры в сочетании существительного широкой понятийной основы // Семантические и стилистические особенности английских слов и словосочетаний. М. : Наука, 1985. С. 86-95.
28. Ефимов А. И. Стилистика художественной речи. М. : Изд-во МГУ, 1957. 448 с.
29. Ильиш Б. А. Строй севременного английского языка. Л. : Просвещение, 1965. 378 с.
30. Иртеньева Н. Ф. Строение именной группы в английском языке // Проблемы синтаксиса английского языка. М. : МГПИ, 1970. № 422. С. 5-19.
31. Карабан В. И. Сложные речевые еденицы : прагматика английских асиндетимных полипредикативных образований. К. : Высшая школа, 1989. 131 с.
32. Клоуз Р. А. Справочник по грамматике для изучающих английский язык: пособие для учителя. М. : Просвещение, 1979. 352 с.
33. Комиссаров В. Н. Рецкер Я. Н., Тархов В. И. Пособие по переводу с английского языка на русский. М. : Высшая школа, 1965. 287 с.
34. Кузнец М. Д. Стилистика английского языка : пособие для студентов пед. ин-тов / под ред. Н.Н. Амосовой. Л. : Учпедгиз. Ленингр. отделение, 1960. 173 с.

35. Кухаренко В. А. Інтерпретація тексту : навчальний посібник для студентів старших курсів факультетів англійської мови. Вінниця : НОВА КНИГА, 2004. 272 с.
36. Лебедева Н. В. Что такое стилистический синтаксис : дис... канд. філол. наук: [спец.]10.02.04 «Філологія». М., 1983. 220 с.
37. Лондон Д. Потерявший лицо // Лондон Д. Собрание сочинений. М. : Правда, 1961. Т.7. С.1-6. URL : <http://www.parallango.com/book/667/0> (дата звернення: 29.11.18)
38. Марчук Л. Н. Явления языковой избыточности в многокомпонентном сложном предложении // Синтаксис речевых единиц в современном русском языке: [сб. научн. трудов]. Днепропетровск: ДГУ, 1992. С. 80-84.
39. Мацько Л. І. Стилїстика української мови. К. : Вища школа, 2005. 462 с.
40. Мельник В. М. Характер субстантивных словосочетаний в художественном и газетно-публицистическом стиле речи : автореф. дисс. ... канд. филол. наук: [спец.] 10.02.04 «Филология» / Киев. гос. ун-т им. Т. Г. Шевченко. К., 1974. 28 с.
41. Мещанников И. И. Члены предложения и части речи. М. : Известия АН СССР, 1945. 267 с.
42. Морозова И. Б. Объективность/субъективность авторского монолога в современном английском романе сквозь призму функционального синтаксиса // Нова філологія. 2012. № 52. С. 131-135.
43. Мороховский А. Н., Воробьева О.П., Лихошерст Н. И. Стилистика английского языка. К. : Вища школа, 1991. 272 с.
44. Онищенко М. С. Инверсия в английском языке: методология и прагматика перевода на русский // Actalinguistica.com. Vol. 4. № 1. 2010. URL: <http://www.actalinguistica.com/arhiv/index.php/als/article/view/265/400> (дата звернення: 15.09.18).

45. Пелевина Н. Ф. Стилестический анализ художественного текста. Л. : Просвещение, 1980. 271 с.
46. Перебийніс В. І. Статистичні методи для лінгвістів: посібник. Вінниця : Нова книга, 2002. 171 с.
47. Петличний І. З. Синтаксис мови творів : автореф. дис. ... канд. техн. наук : [спец.]10.02.04 «Філологія». Львів, 1967. 21 с.
48. Пешковский А. М. Русский синтаксис в научном освещении. М. : 8-ое изд. Языки славянской культуры, 2001. 544 с.
49. Пиввуева Ю. В., Двойнина Е. В. Пособие по теории перевода (на английском материале). М. : Филоматис, 2004. 304 с.
50. Потебня А. А. Из записок по русской грамматике. М. : Учпедиз., 1958. 536 с.
51. Рихтер Г. И. Синтаксическая синонимика в современном русском литературном языке. М. : Вища освіта, 1937. № 1 С. 48-50.
52. Розенталь Д. Э. Теленкова М. А. Словарь-справочник лингвистических терминов. М. : Астрель, АСТ, 2001. 624 с.
53. Севбо И. П. Графическое представление синтаксических структур и стилистическая диагностика. К. : Наук. думка, 1981. 192 с.
54. Сильман Т. И. Проблемы синтаксической стилистики. Л. : Просвещение, 1967. 157 с.
55. Слюсарева Н. А. Проблемы функционального синтаксиса современного английского языка. М. : Наука, 1981. 207 с.
56. Смирницкий А. И. Лексическое и грамматическое в слове // Вопросы грамматического строя. М. : Наука, 1955. С. 64-72.
57. Смирницкий А. И. Синтаксис английского языка. М. : Изд-во литературы на иностр. языках, 1957. 287 с.
58. Фортунатов Ф. Ф. Избранные труды. М. : Гос. уч.-пед. изд-во Министерства просвещения РСФСР. Т. 1. 1956. 450 с.
59. Хомский Н. Синтаксические структуры // Новое в лингвистике. М. : Изд-во иностр. лит., 1962. № 2. С. 442-528.

60. Черняк О. П. Синтаксична характеристика висловлень осуду у сучасному англomовному художньому дискурсі // Нова філологія: збірник наукових праць. Запоріжжя. : ЗНУ, 2012. № 49. С. 223-227.
61. Чичерин А. В. Идеи и стиль. О природе поэтического слова. М. : Советский писатель, 1968. 211 с.
62. Шахматов А. А. Синтаксис русского языка. М. : Эдиториал УРСС, 2001. [3-е изд.]. 624 с.
63. Шиприкевич В. В. Стилистико-синтаксические явления в украинской художественной прозе : автореф. дис... на получение канд. филол. наук : [спец.] 10.02.04 «Филология». К., 1967. 24 с.
64. Blokh M. A. Course in Theoretical English Grammar. M. : Vyssaja skola, 2006. 424 p.
65. Jespersen O. The Analytic Syntax. N.Y. : Holt, Rinehart and Winston, 1969. 160 p.
66. Nida E. A Synopsis of English Syntax. George Allen and Unwin Publishing House, 1960. 314 p.
67. O'Neill D. J. The Science of English Grammar. Oxford : University Press, 1945. 490 p.
68. Thomas O. Transformational Grammar and the Teacher of English. L. : Holt, Rinehart and Winston Inc., 1967. 240 p.
69. Whitenhall H. Structural Essentials of English. N.Y. : St. Martin's Press, 1956. 154 p.

ДОДАТКИ

Додаток А

Стилістичні синтаксичні конструкції в повісті Д. Лондона

№ п/н	Оригінал англійською мовою	Переклад Б. Грібановою	Тип конструкції
1.	<i>And there was Yakaga awaiting him, too, grinning at him even now in anticipation – Yakaga, whom only last week he had kicked out of the fort, and upon whose face he had laid the lash of his dog-whip. Yakaga would attend to him. Doubtlessly Yakaga was saving for him more refined tortures, more exquisite nerve-racking.</i>	<i>А вон там стоит, ожидая того момента, Якага, уже ухмыляющийся в предвкушении пытки, тот самый Якага, которого какую-нибудь неделю назад он выгнал из форта, хлестнув по лицу бичом. Якага о нем позаботится. Якага, конечно, припас для него самые изощренные пытки, самые утонченные мучения.</i>	Повний паралелізм
2.	<i>He knew that he would pray, and beg, and entreat, even as Big Ivan and the others that had gone before.</i>	<i>Он, корчась от боли, будет просить, умолять, выпрашивать, точно так же, как это делал Большой Иван и другие.</i>	Повний паралелізм
3.	<i>They were to the east – far, far to the east.</i>	<i>Они находились на востоке, далеко-далеко на востоке.</i>	Частковий паралелізм

4.	<i>Without doubt, in the foundations of the world was graved this end for him – for him, who was so fine and sensitive, whose nerves scarcely sheltered under his skin, who was a dreamer, and a poet, and an artist.</i>	Поистине еще при сотворении мира ему была назначена именно такая смерть — ему, такому утонченному и чувствительному ко всему, что окружало его, для него, который был мечтателем, поэтом и художником.	Паралелізм
5.	<i>So that thing before him was Big Ivan – Big Ivan the giant, the man without nerves, the man of iron, the Cossack turned freebooter of the seas, who was as phlegmatic as an ox, with a nervous system so low that what was pain to ordinary men was scarcely a tickle to him.</i>	Неужели то, что он видит сейчас перед собой, и было Большим Иваном — человеком без нервов, словно выкованным из железа, казаком, ставшим морским грабителем, существом флегматичным, как бык, со столь примитивной нервной системой, что какой-нибудь удар, причинявший нормальному человеку боль, воспринимался им едва ли не как простая щекотка.	Паралелізм
6.	<i>Subienkow: «Just a small finger» Makamuk: «Yakaga, give him your finger»</i>	Субьенков: «Всего только мизинец» Макамук: «Якага, дай ему свой палец»	Повтор
7.	<i>Makamuk: «What is this medicine?» Subienkow: «It is a strange medicine»</i>	Макамук: «Что это за средство?» Субьенков: «Это особенное средство»	Повтор
8.	<i>Young man: «Who was Lost Face?» Makamuk: «Lost Face?»</i>	Унец: «А кто такой Потерявший лицо?» Макамук: «Потерявший лицо?»	Повтор
9.	<i>Behold, it is ready!</i>	Ну вот, готово!	Еліпсис
10.	<i>«It is very easy. First, I shall go into the woods...»</i>	«Это очень легко. Прежде всего я пойду в лес...»	Недосказ

11.	<i>Here is the footpath.</i>	<i>Вот тропинка.</i>	Номінативне речення
12.	<i>Well, well, trust these Nulato Indians to find Big Ivan's nerves and trace them to the roots of his quivering soul.</i>	<i>И все-таки эти индейцы из Нулато нашли у Большого Ивана нервы и прощупали их до самых корней его трепещущей души.</i>	Повтор
13.	<i>The lash was laid upon their backs, and it was the iron hand of the freebooters of the sea that laid on the lash.</i>	<i>По их спинам гулял бич, и держала этот бич железная рука морских грабителей.</i>	Обрамлення
14.	<i>And there was Yakaga awaiting him, too, grinning at him even now in anticipation – Yakaga, whom only last week he had kicked out of the fort, and upon whose face he had laid the lash of his dog-whip.</i>	<i>А вон там стоит, ожидая того момента, Якага, уже ухмыляющийся в предвкушении пытки, тот самый Якага, которого какую-нибудь неделю назад он выгнал из форта, хлестнув по лицу бичом.</i>	Підхват
15.	<i>«And the sled and the dogs and the six hunters to give you safety shall be yours».</i>	<i>«И дам тебе нарты, собак и шестерых охотников».</i>	Полісиндето н
16.	<i>«Stronger than you, stronger than your strongest hunter, stronger than he».</i>	<i>Сильнее, чем ты, сильнее самого сильного твоего охотника, сильнее, чем был он.</i>	Хіазм
17.	<i>«I want one hundred pounds of dried fish». (Makamuk nodded, for fish were plentiful and cheap.) «I want two sleds – one for me and one for my furs and fish. And my rifle must be returned to me. If you do not like the price, in a little while the price will grow».</i>	<i>— Я хочу получить сотню бобровых шкур. — Макамук насмешливо усмехнулся. — Я хочу получить сотню фунтов сушеной рыбы. — Макамук кивнул головой, рыбы было вдоволь, и она мало чего стоила. — Я хочу получить двое нарт, одни для меня и вторые для моих мехов и рыбы. Кроме того, пусть мне вернут ружье.</i>	Анафора

18.	<i>Only Subienkow remained, or Subienkow and Big Ivan, if that whimpering, moaning thing in the snow could be called Big Ivan.</i>	<i>Остался только Субьенков, или, точнее, Субьенков и Большой Иван, если это стонущее и визжащее существо на снегу можно было назвать Большим Иваном.</i>	Епіфора
19.	<i>«On the crazy boats of the fur-thieves, Fate had been driving him to this end».</i>	<i>На утлых суденышках охотников за пушиным зверем — судьба вела его к этому концу.</i>	Інверсія
20.	<i>«Only had they encountered the same impregnable wall of savagery»</i>	<i>«Вновь и вновь они наталкивались на ту же неприступную стену дикости»</i>	Інверсія
21.	<i>«There had been no chance to escape».</i>	<i>«Никаких шансов спастись не было».</i>	Інверсія
22.	<i>Ah, there it was that the long trail began.</i>	<i>Вот откуда начался этот долгий путь.</i>	Інверсія
23.	<i>There had been no outlet for escape, and he could not go back the way he had come, for the mines and the knout awaited him.</i>	<i>Путь к бегству был закрыт, а идти назад тем путем, которым он попал сюда, Субьенков не мог, ибо там его ждали рудники и кнут.</i>	Інверсія
24.	<i>There were Indians that ran away, and when they were caught they were brought back and spread-eagled before the fort, where they and their tribe learned the efficacy of the knout.</i>	<i>Кое-кто из индейцев убежал, но когда их ловили, то возвращали назад и раскладывали перед фортом, и тут они вместе с соплеменниками узнавали на своей шкуре силу кнута.</i>	Інверсія
25.	<i>There is no such medicine.</i>	<i>Нет такого зелья.</i>	Інверсія